

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

*Bir Türk bahçesindeki
musiki gibi yumuşak
ve şiirsel.*

ISABEL ALLENDE

ALEV AKSOY
CROUTIER

Gözyaşı Sarayı

Remzi Kitabevi

ALEV AKSOY CROUTIER, kitapları 21 dile çevrilen bir yazar. *Harem: Gizemli Dünya'nın ardından Gözyaşı Sarayı, Yedi Evin Sırları* ve *Üçüncü Kadın* adlı romanları yazdı. Çocuklar için ise *Leyla: The Black Tulip* adlı kitabı yayınlandı.

Croutier, İstanbul Robert Koleji'ni bitirdikten sonra ABD'de Oberlin Koleji'nde Sanat Tarihi eğitimi aldı. Daha sonra çeşitli üniversitelerde öğretim görevlisi olarak çalıştı ve sinema yazarlığı, yönetmenlik yaptı. *Tell Me a Riddle* adlı senaryosuyla Guggenheim Ödülü'nü aldı (1984). Diğer ödülleri: McGrew Film Ödülü (1974), Yılın Editörü (1987), Ulusal Kadın Politik Platformu Ödülü (1991), "Daughters of Atatürk" kapsamında Yılın Kadını Ödülü (2003).

Ortadoğu kadınları, Türk kültürü ve oryantalizm üzerine araştırmalarını sürdüren Croutier, San Francisco'da yaşamaktadır.

ALEV AKSOY CROUTIER

Gözyaşı Sarayı

Türkçesi
Ayşen Anadol

Remzi Kitabevi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

GÖZYAŞI SARAYI / Alev Aksoy Croutier
Özgün adı: *The Palace of Tears*

Her hakkı saklıdır.
Bu yapıtın aynen ya da özet olarak
hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin
yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

Editör: Neclâ Feroğlu
Kapak: Ömer Erduran

ISBN 978-975-14-1388-8

BİRİNCİ BASIM: Oğlak Yayıncılık, 2002
İKİNCİ BASIM: Remzi Kitabevi, Nisan 2010

Remzi Kitabevi A.Ş., Akmerkez E3-14, 34337 Etiler-İstanbul
Tel (212) 282 2080 Faks (212) 282 2090
www.remzi.com.tr post@remzi.com.tr

Baskı ve cilt: Remzi Kitabevi A.Ş. basım tesisleri
100. Yıl Matbaacılar Sitesi, 196, Bağcılar-İstanbul

Annem Yümniye Aksoy'a . .

BU BİR ÖYKÜDÜR.
ÖYKÜYÜ ANLATMA UĞRUNA YALNIZCA
KARAKTERLER VE OLAYLAR DEĞİL
TARİHSEL OLGULAR DA KURBAN EDİLMİŞTİR.
TEK KELİMESİNE BİLE İNANMAYIN.

BİRİNCİ BÖLÜM

*İlk aşk hikâyemi duyduğum anda
Seni aramaya başlamıştım
Nasıl da körceydi, bilmiyordum
Âşıklar sonunda bir yerlerde karşılaşmaz
Zaten birbirleri içredirler.*

MEVLANA CELALEDDİN RUMÎ

Yirmi kuşaktır taşrada üzüm yetiştiren ailesi, onun da aynı hayatı sürdürmesini istiyordu ama Casimir de Châteauneuf'ün başka inceliklere ihtiyacı vardı.

Casimir bir hayalperestti. Kaderi onu bulmadan önce, o kaderini bulmak istiyordu.

1868 yılıydı. Avrupa çıldırmıştı sanki, Magrip'in ve Levant'ın gizli köşelerinde ruhunun ikizini arıyordu. Şarkiyatçılık tutkusu ucuz romanlardan, modadan, Delacroix'nın dev tuvallerine kadar her şeyin içine işlemişti.

Ama herkesin merakını gıdıklayan şey, yıllarca ter döküldükten sonra Akdeniz ile Hint Okyanusu'nun Süveyş'te birleşmek üzere olması, Doğu ile Batı'nın buluşmasıydı. Bu sayede daha hızlı ticaret yapılacak, bereket artacaktı.

Casimir de Châteauneuf otuz beş yaşındaydı.

Üzümü altına çevirmeyi başarmıştı bile.

Casimir'in çocukluğu tekdüze uzanıp giden bağlarda geçmişti, yeniyetmeliği ise karanlık mahzenlerde. Malikânenin adı Grange du Souvenir'di, kasabaya ise Châteauneuf du Pape deniyordu.

Karısının adı Espérance'tı. Çocuklarının ise André, Antoine ve Alphonse.

Casimir, Châteauneuf du Pape'taki her sokağı, her evi, herkesi ezberlemiş, taşrada işlenebilecek bütün günahları işlemişti.

“Can sıkıntısından ölüyorum. Hiç bu kadar bunalmamıştım,” diye içini döktü bir dostuna.

Şarabını pazarlamak ve şehrin benzersiz sapkınlıklarını keşfetmek üzere Paris'e yollandı.

Uyum sağlamaktaki üstün yeteneği, bütün taşralı centilmenler gibi toplum içinde rahat davranabilmesi sayesinde, beylerin en iyi kulüplerine ve hanımların en iyi salonlarına kabul edildi. Çevresini küçümseyen çalımlı edasıyla, moda'nın inceliklerini derhal kavramıştı. Aksanını da çabucak düzelterek, güzel konuşma sanatında uzman oldu.

Bir metresi vardı, Palais Royal kemerlerinin üstünde bir dairede oturan çekici bir sosyete dilberi. Özelliği, kızıl yele si ve minik, dolgun dudaklarıydı. (Aslında, önemli bazı beyler, kızın “öteki” minik, dolgun dudakları hakkında da fısıldaşmaktaydı; beylerin eksikliklerini pek tatlı telafi ediyordu bu “öteki” dudaklar.)

Casimir kadının yatak odası penceresinden Louvre'un kulelerini görebiliyordu. Rivoli Sokağı'nda ticaretin nabzını tutabiliyordu. Ulusal Kütüphane'de saatler geçiriyor, sı-

ra dışı kitaplara ve dergilere gömölüp çocukluğunda taşrada, Grange du Souvenir’de şarapçılığı öğrenirken dünyada olan bitenlerin izini sürebiliyordu. Ciltleri bir bir devirirken, keşfedilen kıtaları, yeni icat makineleri büyük bir hayranlıkla öğreniyordu.

Casimir bütün budalaca lüksleri, sanatın her yeni ifade biçimini alkışlarla karşılardı. Geceleri opera ve tiyatro. Haftada üç kez Fişeklik’te eskrim ve silah. Salı günleri Faubourg-Saint-Honoré’de yabancı işadamlarıyla bezik.

Casimir kâğıt oyunlarında şanslıydı ama kazancını cebine indirmezdi. Her salı öğleden sonra saat dörtte, kulübün önünde yoksullar avuç açardı. Casimir o günün kazancını aralarında paylaşırdı.

Okader gününde, Casimir de Châteauneuf yine bezik oynadıktan sonra metresinin evine dönmekteydi. Kendini Rivoli Sokağı'nda, Tuileries Sarayı'nın avlusuna giren süslü arabaları seyredenler arasında buldu. Bu arabalardan külot pantolonlu, ipek çoraplı beyler iniyor, kollarını açıp hanımların inmesine yardım ediyorlardı. Kabarık krinolin giymiş hanımların mücevher ve kürklerin ardına gizlenmiş kısımları hariç göğüsleri neredeyse çıplaktı. Bir tentenin altından Saat Pavyonu'na doğru ilerlerken, İsviçreli muhafızlar püsküllü miğferleriyle hazır olda durdular. Sonra gözden kayboldular.

Casimir de Châteauneuf için bu manzara büyük tiyatrodaki bir sahneydi, kalın ama saydam bir perde, oyuncular ile seyircileri ayırıyordu. Garip bir duyguya kapıldı, farklı ger-

çeklikler birbirine karışıyor gibiydi. Bir şeyler olacaktı, kesin-
di.

Acaba çizginin ötesine geçmek mi yazılı alnımda, diye merak etti.

Ünlü şarap ve konyak tüccarı A. Webb'in Rivoli Sokağı numara 220'deki yerine uğradı. Puro ve Châteauneuf du Pape'ın özel rezervinden –Casimir'in armağanı– bir kadeh içerken ikisine de kâr sağlayacak bir anlaşmanın pazarlığını yaptı Webb'le.

Her şey ne kolay olmuştu. İyi bir puro ve bir kadeh şarap. Webb'in dükkânından gülümseyerek, varolmanın mucizesi-
ne yürekten şükrederek çıktı.

Sonbahardı. Parkta altın ve bakır rengi yapraklar neredey-
se insanın dizine kadar yükseliyordu. Hasattaki üzümler gibi
ama bir tüy hafifliğinde.

Casimir de Châteauneuf, bu sahte perspektifler ve mü-
kemmeliyet simetrisi şehrinin labirent gibi sokak ve köşelerinde,
avlularında, kestirme yollarında aylak aylak dolaşırken
dünyanın en mutlu insanı olduğunu hissediyordu.

Vendôme Meydanı'nın çevresini dolaştı, Comédie
Française'in önünden geçerek Saint Honoré Sokağı'ndan hızla
yürüdü, sonra kestirme olsun diye Montpensier Galerisi'nin
karanlık dar bir pasajından, çocukların 'mendilim sende' oy-
nadığı bahçelere girdi.

Palais Royal'in yankılanan kemerlerinin altından altı-
nımsı bir gün ışığı süzülüyordu. Enfiye satın almak için
durdurdu, meydanı dolaştı, madalyacıların vitrinlerine baktı;
André, Antoine ve Alphonse için antika kurşun askerler aldı.
Espérance için de ipek kurdeleli, o mevsim Parisli kadınlar
arasında moda olan, göğüslerini neredeyse boyunlarına ka-
dar kaldıran cinsten bir saten büstiyer aldı ama o iffetli ka-

rısının bunu giyemeyeceğinden emindi. Yanında kimse yokken bile.

Bir vitrin dikkatini çekti. Vitrinde siyah kadife bir perdeden başka bir şey yoktu. Perdenin üstüne yalnızca şu yazılmıştı: “Şark Sırları.”

Öyle erotik bir çağrışım yaptı ki bu kelimeler, Casimir’in yüreği hopladı. “Şark Sırları” sözlerini, dalından taze koparılmış bir incir gibi ağzında çevirerek galeriye girdi.

Kasvetli bir yer, tabaklanmamış derinin keskin mi keskin kokusu gülyağıyla karışmış. İçeride darmadağın duran alışıldık Şark işi ıvır zıvır, nargile, sarık, hançer, tef, belli ki anlayan biri tarafından seçilmiş.

Küçük girişte harika bir minyatür portre koleksiyonu, gerçek kişilerin en ince ayrıntısına kadar resmedilmiş yağlıboya suretleri. Küçücük boyutlarına rağmen her yüze işlenmiş oyalayıcı ifadeler, anlatılmayı bekleyen hikâyelerin ipuçlarını taşıyordu.

Ama bütün portrelerin içinde genç bir kadının yüzü Casimir’i âdeta büyüledi. Kadının gözleri sanki Casimir’in gözlerine kilitlenmişti, hangi açıdan bakarsa baksın o yüze, gözler onu izliyordu. Garip bir duygu kapladı içini, resim canlanmış gibiydi.

Kadın, geniş yenlerine altın laleler işlenmiş yeşil bir kaftan giymişti. Saçının ne renk olduğunu söylemek zordu çünkü başında değerli taşlarla bezenmiş bir hotoz vardı ama tenni fildişi gibiydi.

Gözleri: Biri mavi, biri sarı.

Bu yüz insanı dehşete sürükleyecek kadar tanıdıktı ama Casimir bir türlü nerede gördüğünü çıkaramıyordu. Yıldızlı çerçevenin kenarına şu kelime yazılmıştı: *La Poupée* (Kukla).

“Kim bu?” diye sordu.

Dükkân sahibi bilmiyordu. Doğu'ya gitmiş bir ressam, adının Avare olduğunu söyleyen kısa boylu bir genç satmıştı resmi.

“Nerede bulurum bu Avare'yi?” diye sordu Casimir de Châteauneuf. Herkes bilirdi ki Doğu geniş mi genişti, Akdeniz çevresindeki bütün İslam ülkelerini kapsardı.

Adam omuzlarını silkti. “O bir ressam. Bugün burada, yarın orada. Bilmeme imkân yok, isterseniz bir de Monmartre'deki satıcılardan soruşturun.”

Casimir de Châteauneuf yüklüce bir bedel ödeyip minyatürü satın aldı. Resim, altın laleler işlenmiş yeşil kadife kutusunda, kaderini beklermişçesine gizli bir canlılığa sahipti.

O gece minyatürdeki kadın Casimir de Châteauneuf'ün rüyasına girdi.

Kubbeler ve incecik minarelerle kaplı bir şehirde dolaşıyordu, herkes anlaşılmaz bir dil konuşmaktaydı. Fısıltılar, daracık çıkmaz sokaklara çekirge sürüsü gibi yayılmıştı. Kadın bir avluda yalnız başına oturmuş hıçkırarak ağlıyor, gözyaşları boş çeşmeyi dolduruyordu. Casimir'in hiç bilmediği meyve ağaçları, çiçekler, kuşlar vardı çevresinde ama o sanki zindandaydı. Aksanı tatlıydı, tarçın gibi, köle kızları gibi ama yüzü bir prensesin zarafetiyle parlıyordu. *Je vous aime. Je vous aime.* Kelimeler dudaklarından duman halkaları gibi çıkıyor, rüyalar ülkesinin derinliklerine doğru uçuyordu. Gözleri karşılaştı. Onun yanın-

da olmak için derin bir özlem duydu. Elini uzattı, dokunmak istedi kadına.

Titreyerek uyandı, yatağında doğruldu, ay ışığının aydınlattığı duvara gözlerini dikti. Damda kaçışan minik ayakların tıptırtısı duyuldu. Bir cayırtı. Yalnızca kızıışmış bir kedi. Ama bilinci yerine geldiğinde kızın hayali uçup gitmişti.

Yeniden rüyalarına dalamayan Casimir gece boyunca metresiyle sevişti, yalnızca bedeninin alt ve dar kısmından değil, bütün varlığından bir hafiflik yayılmaktaydı. Hayatında ilk kez anladı ki aşkı meydana getiren ne cinsel dürtünün yoğunluğu ne de bedeninin tanıdık alçalış ve yükselişleriydi. Âşıkların tam bir teslimiyetle aynı soluğu alıp vermeleriydi aşk. Birlikte bedenlerini terk edip görünmez sihirli haliya binerek Palais Royal'ın tepesi budanmış ağaçlarının üstündeki bulutlardan geçtiler (Puvis de Chavannes'ın "Rüya" tablosundaki gibi, diye anlatacaktı kadın yıllar sonra). Şafağın ışıkları kırılğan biçimlerine vurdu. Gök safran rengiydi. Hepsi aynı biçimde kırkılmış ağaçlar, yumuşacık bir yaprak denizi gibi sonsuza kadar uzanıyordu.

Casimir metresini yatakta, bitkin, daha önce hiç bilmediği kutsal bir ışığa sarınmış halde bıraktı. Kadın bütün benliğiyle, bu duygunun hep sürmesini, ona bu çılgınca coşkuyu tatırın adamın hep yanında kalmasını istiyordu.

Asla affetmeyecekti Casimir'in aniden onu bırakıp gitmesini.

İnsanüstü bir güçle Casimir, Monmartre'in ta tepesine, sanatçıların yuvasına tırmandı. Doğu'ya yolculuk yapmış ressamı sordu.

“Doğu'ya giden o kadar çok ressam var ki bu günlerde mösyö. Moda oldu. Gençler bu burjuva ahlakından, bu yavan metropol gerçekliğinden başka nasıl kaçabilirler ki? Hristiyan tekeşliliğin cinsel baskısından nasıl kurtarırlar kendilerini?”

“Mösyö Gérôme'un aşağıda, Saint Georges yakınlarındaki stüdyosuna bakın,” diye önerdi biri.

Casimir sokakta gösteri yapan komünarları yara yara yürüyerek en ünlü oryantalist ressamın stüdyosuna girdi. İçeride marangozlar, çeşmeleri ve palmyeleri bile olan bir çatı terası inşa ediyordu. Bir grup resim öğrencisi bir modelin

evresine toplanmış, kadına, uzanmış odalık pozu verdirmeye çalışıyordu. Modelin üstünde, minyatürdeki kızın giydiği-ne benzer, lalelerle bezeli bir kaftan vardı. Sanki *Binbir Gece Masalları*’ndan bir sahneye girmişti.

Kaftanı nereden aldıklarını sordu. Kimse bilmiyordu.

Modele kaftanı kendisine satması için yalvardı, hatta kadını soymaya kalktı. Hareketlerinin gln olduğunu fark ediyor ama aldırmiyordu.

Model ağladı.

Öğrenciler Casimir’i sokağa attılar.

Pitoresk ama hiç de temiz olmayan dar, çarpık urpuk sokaklarda her satıcıya, her evin sahibine Avare adlı ressamı sordu. Kimse bilmiyordu. Derken plerdeki paçavraları toplayan, ezilmiş silindir şapkalı kr bir adam Casimir’e yaklaştı, “Ha, şu cüce. Doğu’ya döndü o,” dedi.

O gün Casimir de Chteau neuf “Doğu’ya” doğru yola ıktı.

Doğu, güneşin doğduğu yerdı. Casimir de Châteauneuf, önce Paris'ten Marsilya'ya, Fransa'nın doğu kapısına kadar süreceğ uzun yolculuğuna başladı. Posta arabasına bindi, sonra Chalon'dan Lyons'a kadar buharlı gemiye. Rhône gemisini yakalayp Valence'a kadar gitti ama orada hayaletimsi koyu bir sis yüzünden geciktiler. Sonra her zaman Paris'ten Châteauneuf du Pape'a dönerken yaptığı gibi, posta arabasına binip Avignon'a vardı.

Ama bu kez ailesini görmek için Grange du Souvenir'e uğramadı. Daha büyük bir tutkunun kölesi olmuştu artık, düşüncelerinde aile diye bir şey kalmamıştı. Armağanlarıyla yetinirlerdi onlar. Gittiğini anlamazlardı bile. Hatta bir gün onu da unutulardı.

Avignon'dan trenle Marsilya'ya geçti, orada *La Sirène*'e bindi. İki yüz beygir gücünde, sarhoş gibi sallanan buharlı bir gemiydi bu.

Casimir uzun süre öylece, pelerinine sarınmış, durdu. Küpeşteye yaslanıp siste yavaş yavaş kaybolan Provence kıyılarına baktı. Minyatürdeki bir gözü mavi, bir gözü sarı genç kadının hayali içinde kaybolmuştu.

On iki gün boyunca esen çılgın rüzgârlar, kabaran dalgalar, geminin biteviye inip çıkarak, kış vurarak yol almasından sonra, elinde dürbünüyle pruvaya tünemiş olan Casimir de Châteauneuf ufukta Mısır kıyılarını gördü. Doğu'ya dair ilk izlenimi, sudaki cıva gibi sıçrayan, titreşen bir ışıktı.

İskenderiye'de *La Sirène*'den indi. Gözleri faltaşı gibi açılmış, parlak renklere âdeta yutar gibi bakıyordu. Sırıtan, homurdanan, her tür garipliği ima eden bu kadar tatlı şeytani-likteki yüzlerle ömründe hiç karşılaşmamıştı.

Hiç bitmeyecekmiş gibi birbiri ardınca önüne çıkan bu haydutlar arasında Avare adlı ressamı arıyordu. Pazarlarda, bulut gibi yükselip alçalan sinekler, ciyaklayan köpekler, yarı

çıplak, iltihaplı gözlü, belki de vebalı Araplar arasından kendine yol açtı.

Talihi yaver gitmedi.

Kahire'ye gidip bir İngiliz gemisine binerek Nil'in yukarısına, Teb şehrine doğru kayarcasına ilerledi. Kahvaltıda taze yumurta, Noel'de erik tatlısı yedi. Sabahları timsah yedi, akşamüstleri çay içti.

İkinci çavlandan aşağı inerlerken, aynı yerden kayan Flaubert'in nasıl haykırdığını hatırladı: "Buldum! Evreka! Adı Emma Bovary olacak."

Geleceğe dair ışık görmeyi diledi. Kutup Yıldızı'nı izledi gözleriyle.

Yıkık bir şehrin mezarları arasından deveyle geçti, her dönemeçte sırlarla dolu bir anıt gözlerini Casimir'e dikti. Paramparça bir yüz, kırık sütunlar, ufalanan duvarlar, granit ve mermer parçaları yumuşak topraktan başlarını kaldırmış, sanki yeniden hayat bulmaya uğraşıyorlardı.

*Kalmamıştı geriye bir şey. Çürüyüp kalan
O muazzam enkazın çevresinde sonsuz ve çıplak,
Yalnız ve pürüzsüz kumlardı ta ufka uzanan.*

Yakıcı güneşin altında, yakıcı kumların üstündeydi. Bir yanındaki ağzını açmış duran çukurda yüzlerce yarı çıplak Arap, çağlar boyu kumda gömülü kalan bir firavunun taş gövdesini mezarından çıkarmaya uğraşıyordu. Öbür yanında başka bir grup eski Mısırlıların bıraktığı gibi kalmış eksiksiz bir tapınağı ortaya çıkarmıştı.

Tepelerde Casimir aniden bastıran sel yüzünden mahsur kalıverdi. Nehir yatağının açtığı vadide çılginca akan sarı, köpüren sele, kırık heykelleri, ağaçları, dalları alıp götüren suya

tanık oldu. Suyun ahşap bir kulübenin çevresinde döndüğünü, kabardığını, çavlanan, girdaplanan nehrin kulübeyi müt-hiş bir güçle sürüklediğini gördü.

Birdenbire, yıldırım çarpmış gibi bir gürültü patladı ve kulübe çöktü, çığlıklar atan bir adam nehre sürüklendi.

Casimir zavallının çamurdan çıkarılmasını sağladı, adam hâlâ birtakım resimlere sarılıyordu sıkı sıkı, ama selin çamurlu suları hepsini silmişti. Casimir umutsuzca adamı diriltmeye çalıştı, ne yazık ki artık nefes almıyordu.

Ona adamın adının Avare olduğunu söylediler. Güzelim minyatür portreler yapan bir cüce. Aslına bakılırsa, kasabadaki herkesin resmini yapmıştı.

Casimir, yardıma koşanlardan Avare'nin kulübesinde herhangi bir şey, ne olursa olsun bir şey kalıp kalmadığına bakmalarını istedi.

Çamurdan başka bir şey yoktu.

“Dokunacak kadar yakın olmak ama elden kaçırmak!”

Şam'a doğru yoluna devam etti, bir süre erotik ve narkotik zirvelere tırmanarak avundu. İnancını yitirmişti. Ama bir şey hâlâ inatla onu çağırıyordu.

Aniden ortaya bir Arap kabilesinin atlıları çıkıverdi, ellerindeki püsküllü mızrakları sallayarak, vahşi işaretler yaparak dört nala yanlarına yaklaştılar. Casimir'in canını bağışladılar ama soyup soğana çevirdiler. Kızın minyatürü hariç: Casimir onu kuma gömmüştü.

Her şeyini yitirmişti ama kızın yüzü serap gibi hep önüne çıkıyor, billur sesi *je vous aime, je vous aime* diye bir şarkının nağmelerini fısıldıyordu. Yakarışının tatlı, aşk dolu tınısı sanki cümle Doğu'da hâlâ coşkuyla yankılanmaktaydı.

Taştan başka bir şey bitmeyen cehennem gibi kayalık ara-

zide ilerlemeye çalıştı. Doruklara tırmandı, çekirge yedi. Her deveciye, her mezarcıya, her tacire minyatürü gösterdi. Ama kimse onun kim olduğunu bilmiyordu. Burada kadınların yüzünü kimse görmezdi. Üstelik bir minyatüre böyle tapınmak, yani putperestlik inançlarına aykırıydı.

“Ama gözleri” diyordu Casimir. “Gözlerini nasıl görmezsiniz?”

A ntakya yakınlarında Casimir de Châteauneuf, bir ayazmada yaşayan evliyaya yüz sürmeye giden sakatlara, hastalara katıldı. Hacılar bu adamın da kendileri kadar acı çektiğini sezdiler. Gözbebeklerinde karanlık bir şeyler saklanmıştı Casimir'in.

İki yüz yaşında olduğu söylenen evliya, Casimir'e öyle berrak gözlerle baktı ki insanın ruhu bu gözlere dalıp kaybolabilirdi. "Beklemen lazım," dedi evliya aklını yitiren perişan gence, "kısmetin seni bulacak. Işığını kapatıyorsun."

"Ama öyle uzaklardan geldim ki!"

"O zaman geldiğin yere dön, soluğunu tut, bekle."

İngiliz arkeologlar Casimir'i Efes'te kurtarıp İzmir'e getirdiklerinde genç adam güneş çarpması yüzünden durmadan

hayaller görüyordu. Gerçi gemi yolculuğu yapamayacak kadar zayıftı ama Fransız konsolosunun inayeti sayesinde onu Marsilya'ya yollayabildiler.

Casimir de Châteauneuf'ü Grange du Souvenir'e getirdiklerinde, gerçeklik duygusunu tamamen yitirmişti. Mantiğının büklüm büklüm odacıklarında bir o yana, bir bu yana kayıyordu. Delilik nöbetlerinde bile gözleri huzursuz bir rüyanın sonsuzluk noktasına takılıp kalıyordu. Bir gözü mavî, bir gözü sarı kız Doğu'daki yolculuğundakine çok benzeyen bir kentler labirentinde onu çağırıyordu. Koridorlar boyunca, kapalı kapılar ardında, gizli merdivenlerin altında kızın peşinden koştu durdu.

Kız hep sıvıştı.

Derken bir gün, kızı yakaladı, kollarına aldı. Yürekleri aynı anda çarptı.

Kendini yere atmış, kolları birbirine ulaşmak ister gibi ha-

vaya kalkmıştı, Espérance onu uyandırdığı zaman. Acısını dindirmek için sırtına şişe çekmeye gelmişti karısı.

Casimir'in yanağında gözyaşları vardı.

Espérance ona baktı. Dağlardan buz getirtti. Kardan şerbet yaptı. Lavantalı bezler koydu alnına.

İyi bir eşin bütün özelliklerine sahipti Espérance ama Casimir'e yakın değildi, derin hislerin zerresi yoktu kadıncağızda. Doğu'ya gitmeden hemen önce Casimir'in gönderdiği büstiyeri zevksizlik olur diye asla giymemişti.

André, Antoine ve Alphonse babalarına kurbağa, kertenkele gibi soğukkanlı yaratıklar getirdiler ki ateşi dinsin. Yaratıkların patlak gözleri, saydam ruhları Casimir'i eğlendirdi.

Evlilik hayatının insanın içini bayıltan evcilliğine ve tek düzeliğine oğulları için katlanmıştı. Ne var ki babalık duygusu bile beklediği kadar güçlü değildi.

Üçüncü ayın sonunda Casimir'in ateşi düştü. Artık gözlemini o tanımlanamaz hiçliklere dikmiyordu, ama rüya da görmüyordu. Herkes gibi sıradan biri olup çıkmış, âdeta yıkılmış, boğucu bir atalete batmıştı. Öyle mecalsizdi ki yürürken ayaklarını sürüyordu; bacağına birazcık kaldırmaya gücü kalmamıştı.

Dünyevi şeylere ilgisini kaybetmişti: Paris ve kızıl yeleli, minik dolgun dudaklı metresi; bir zamanlar bezik oynayıp absent içtiği dostları; kütüphane, tiyatro, opera; Tuileries boyunca gezinen kabarık krinolinli hanımlar...

Değişmişti. Artık hayat bir tecrübe değil bir idmandı onun için. Yalnızca ölüm onu hayata bağlıyordu. Bu yüzden avlanmak hoşuna gidiyor, minyatürdeki yüzün ardından koştuğu gibi tutkuyla avlanıyordu. Hedefe dikkatle ateş etmek, barut-taki kükürt kokusu, tetiği çekmenin verdiği rahatlama hissiydi onu ayakta tutan.

Châteauneuf du Pape'ta kalarak, mistral estiğinde yere yıkılmamaları için bağlara bakım yaptı. Bu soğuk, kuru, deli rüzgârdan korumak için üzümleri bağlamanın yeni bir yolunu icat etti.

Ailesi onun böyle canla başla çalıştığını, yine onlardan biri haline geldiğini görünce zevkten dört köşe olmuştu. Grange du Souvenir yine refah içindeydi, çünkü Casimir her yere yetişiyordu.

Ama bu fazla sürmeyecekti.

S onbaharda Provence bağlarını *phylloxera vastatrix* diye bir hastalık sardı. Bağcılar bu inatçı ve açgözlü vebanın kemirdiği üzüm kütüklerinin yıkılmasını dehşetle seyrettiler. Bilime inançlarını yitirmişlerdi çünkü bilim bu salgına bir çare bulamamıştı. Kuşaklar boyunca onlara en kaliteli şarapları vermiş olan asmaları kesmeye mecbur oldular. Çoğu bağların yerine zeytin ya da kestane dikti. Bağ kütükleri kırık arazide alev alev yanarken havayı habis bir maya kokusu kapladı, tatlı ama mide bulandırıcı.

Casimir çevresine uymayı reddetti. Şimdi onu kamçılayan tek şey biteviye artan zorluklar zinciriydi. Grange du Souvenir'i yenilgiye terk etmeyecekti. Bir yol bulmalıydı. Peki, ya...

Casimir de Châteauneuf Paris'e döndü. Metresi ona yine tırnaklarını geçirdi ama Casimir onunla sevişemedi. Kadın her hüneri, her iksiri, her oyunu denedi. Öyle kadınlardan değil miydi zaten, erotik sanata kendini adamamış mıydı...

Doğu'ya gitmeden bir gece önceki sevişmelerinin anısı olmasa Casimir'i evinden def ederdi. O anı yeniden yaşamayı özleyerek Casimir'in yanına uzandı. Casimir ona dokunmadı. Gecenin ormanında gözleri alev alev yanan o kaplan gibi karanlıkta yatıyordu.

"Beni seviyor musun?" diye sordu kadın.

"Aşk, yalnızca ıstırap çekenleri avutmak için acıya verilen bir isimdir," diye yanıtladı. "İstırap çekeriz çünkü ya sahip

olamadığımızı arzularız ya da artık arzulamadığımızın sahibi olmuşuzdur.”

Paris siyah, beyaz ve kırmızıya bürünmüştü, denetimli bir zarafetin ciddi, kendini bilen renkleri. Doğu’nun, yeniden büyük bir özlem duyduğu ülkelerin zıddı.

Casimir akşam yemeklerini yeniden düzenli olarak Véfour’da ya da Café Anglais’de yemeye başladı. Genç soyluların uğrak yerleriydi buralar. Rivoli dükü, Prens Paul Demidoff, Modena Markisi gibi kişilerle görüştü. Tanış çevresi hızla genişliyor, her gün biraz daha Tuileries Sarayı’na sokuluyordu.

Casimir, Café du Helder’da absent içerken Süveyş Kanalı’nı inşa etmekte olan Ferdinand de Lesseps’le tanıştı bir gün.

Dedikodulara göre Londra, Paris, Kahire ve İstanbul’da çevirdiği entrikalar sayesinde bu imtiyazı elde etmişti Lesseps.

Yakışıklı, inatçı Lesseps konuşmasının canlılığı, enerjisi ve teatral havasıyla herkesi kendine çekiyordu. Fevri hareket ederdi ama anlayışlıydı.

Üstelik İmparatoriçe Eugénie de Montijo’nun da kuzeniydi.

Nemli, kasvetli bir gündü, Paris yine o müzmin külren-gine bürünmüştü. Erkekler ısınmak için kafelerde absent iç-mekteydi.

Lesseps, “Ayrıksı hayat epeyce özgün olabilir, bu özgün-lükten de yüce, sıra dışı işler çıkabilir,” diyordu Casimir de Châteauneuf’e.

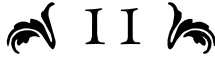
“Demek ki bu işler kendi kendilerini haklı çıkarıyor.”

“Kesinlikle.”

Böylece iki erkek ancak yazgının bir oyunuyla mümkün olabilecek bir dostluk kurdular, “Yeşil Peri”den birer yudum daha alıp.

“O halde, Doğu’ya.”

“Doğu’ya.”

Akdeniz ile Kızıldeniz'i birleřtirme dűřűncesi ilkin firavunlar zamanında akla gelmiřti. İÖ 600'de II. Neko bir kanal inřa etmeye bařladı ama sonra terk edildi.

1798'de Napoléon Bonaparte donanmanın *Doğu* adlı bayrak gemisiyle Mısır'a yelken açtı. Yanında iki kılavuzla, hayatı pahasına bu eski kanalın yıkıntılarını aradı. Keřif yolculuğında bir kılavuz, iki at kaybetti.

Mısırlılar daha sonra bu adamların süngülerine bir somun ekmek taktıklarını, boyunlarına deri su torbası geçir-diklerini, hayal meyal görűndükleri siste esrimiş gibi yürűdüklerini anlattılar.

Bonaparte, Süveyş yakınlarında antik kanalın yıkıntıla-rını bulduğunda müthiş bir coşku duydu ama mühendisle-

ri onun bu coşkusuna katılmadılar, Kızıldeniz'in sularının Akdeniz'den daha yüksek seviyede olduğuna inanıyorlardı.

Bonaparte sürgünde bile antik kanala dair bir kitaptan alıntıları defterine geçiriyor ve “kıstağı delip geçmek” diye not düşüyordu, “işin anahtarı *bu*.”

Yetmiş yıl boyunca kimse projeye el atmaya cesaret edemedi. Mühendisliğin sınırlarına kafa tutan devasa bir işti çünkü.

Napoleon'un rüyasının peşinden gitmek için gerekli hayalgücü ve iradeye sahip kişi Ferdinand de Lesseps olacaktı. Mısır'da diplomat olarak yıllarca çalışıp güçlü ittifaklar kurmuştu.

Yıllarca ter döküp gerekli sermayeyi bulduktan sonra, 30 Kasım 1854'te, Mısır hükümetiyle bir kanal inşası anlaşması imzaladı. İmtiyaz, doksan dokuz yıllıktı.

Lesseps'in kendi planlama ve inşaat yeteneğine, neredeyse doğaüstü bir inancı vardı. Ama en büyük hüneri, tarihin muazzam tiyatrosundaki bütün baş oyuncularını "vicdani kanısına" inandırabilmektir. İnsanlığa karşı evrensel bir sorumluluk taşıdığına emin olan Lesseps, girişimine "Compagnie Universelle" adını verdi.

25 Nisan 1859'da, Pelusium yakınlarında ilk kazma vuruldu. Kanalin kazılışı on yıl sürdü. İnşaatta 1,5 milyondan fazla Mısırlı işçi çalıştı. Bunların 125 bini canından oldu.

İzleyiciler Tuileries avlusuna giren korteji ağzı açık seyrederken, Casimir de Châteauneuf, bir külkedisininkine benzer arabasında Lesseps'le birlikte Rivoli Sokağı'ndan geçti. Külot pantolon, altın düğmeli frak ve ipek çoraplar giymişti. Arabadan inince kollarını kaldırıp hanımların inmesine yardım etti.

Kabarık krinolinler içindeki hanımların mücevher ve kürklerin ardına gizlenmiş kısımları hariç göğüsleri neredeyse çıplaktı.

Diğer konukları izleyerek tentenin altından geçip Saat Pavyonu'na girdiler. İsviçreli muhafızlar püsküllü miğferleriyle hazır olda bekliyordu. XVI. Louis ve Marie Antoinette'i korumak için hayatlarını verenlerin alayındandılar.

Casimir iki yanında heykel gibi muhafızların beklediği görkemli merdivenlerden çıktı, Fransa imparatoru ve imparatoriçesinin muhteşem salonlarında gözden kayboldu.

Balo salonu yüzlerce kandille aydınlatılmıştı. Tahta serilmiş, altın Napolyon kartalları işli kırmızı kadife örtüler dışında her şey beyaz ya da beyazın tonlarındaydı. Herkes beyazlar giymişti.

Böyle bir ortamda Casimir de Châteauneuf kendini İmparatoriçe Eugénie'yle vals yaparken buldu, imparatoriçe bir kuğu gibi kayıyordu kadife kurdeleli, sırma kenarlı beyaz tül elbisesiyle.

“Eğer *phylloxera*’dan zarar görmüş asmaların köküne Ege’deki dirençli türlerden aşılabilirsek bir melez tür çıkarabiliriz,” diyordu Casimir imparatoriçeye, fır fır dönerlerken, “Kimse denemedi bunu.”

Kendisi kadar boş boş bakan bu genç adam imparatori-

çeyi eğlendirmişti. Eugénie henüz bir genç kızken acayip tutkuları yüzünden az daha kendini zehirliyordu. (Kibritten kazıyıp sütte erittiği fosforun tadı hâlâ ağzındaydı.) Artık eskisi kadar duygusal ve kırılgan değildi. Eugénie, sayısız hayranına ancak kayıtsız cilvelerle cevap verebiliyordu.

Casimir de Châteauneuf ün de aşkı tanıdığı, aşkın ıstırabını çektiği aşikârdı. O da Eugénie gibi yüreğinin bir parçasını kesip atmıştı. Yoksa bu kadar kendine güvenen bir adam nasıl bu kadar kayıtsız olabilirdi?

Sonbahar gelince Casimir de Châteauneuf Kuzey Garı'ndan Compiègne'ye, "insanın toplumdaki bütün emellerine nail olabildiği o cennet bölgeye" gitmek üzere trene binenler arasındaydı.

Her sonbahar, Napoléon Bonaparte'la Joséphine'in baylıklarını geçirdikleri bu şato, sarayın eğlence bahçesine dönmüşürdü. Her hafta (*série* denirdi bu döneme) gelen yüzlerce konuğun hepsi de bir ayrıcalık, bir anlaşma ya da bir entrika peşindeydi.

Her *série*'de geçer akçe, toplumsal konumun özentili bir tarzda sergilenmesiydi. İlk *série* saraya gerekli kişiler için, ikincisi sıkıcılar, üçüncüsü şık sosyete, dördüncüsü de entelektüeller içindi.

Rokoko melekler, minik tombul aşk tanrıları, ok-yaylı alegorik duvar resimleriyle süslü ziyafet odasında Casimir, metresi ile onur konuğu Lesseps'in arasında oturuyordu.

Akşam yemeği sırasında imparatoriçe Süveyş Kanalı'nın açılışını yapma niyetinde olduğunu açıkladı. "Mısır'a imparatorluk yatıyla gideceğiz. Yolculuk sırasında İstanbul'a uğrayıp geçen yıl ziyaretiyle bizi onurlandıran sultana saygılarımızı sunacağız."

Hatırlayınca hâlâ gülümsüyordu: Elysée Sarayı'ndaki görkemli ziyafette yakışıklı sultan, içinde limon dilimleri yüzen Sèvres işi parmak yıkama kabını başına dikmiş, saray mensupları da onu utandırmamak için aynı şeyi yapmışlardı.

İmparatoriçe Casimir'e maiyetine katılmak isteyip istemediğini sordu. "Belki orada köklerinizi bulursunuz... asmalarınızın köklerini."

Casimir gizemli bir edayla gülümsedi. "Neden olmasın?" Sonra insanı deli eden bir aldırmazlıkla omuzlarını silkti.

Eugénie coşkuyla avlanmaya, hayvan öldürülürken seyretmeye bayılıyordu. Boğa güreşini sever, arenaya giderken kıpkırmızı çizmeler giyer, eline yelpaze değil bir hançer ya da bir kamçı alırdı. Parlak kızıl saçlarına altın tozları serpiştirir, ürkek gözlerine kara kalem çekerdi. Ama gizemli yüzü ve perimsi güzelliği ona ulaşılmaz bir arzu ifadesi veriyordu.

Narin bedenine şık giysilerin neler kazandıracağını iyi bildi. Süveyş yolculuğu için moda tasarımcısı Bay Worth'e incecik işlenmiş krinolinlerden oluşan yepyeni bir gardırop ısmarladı. Oysa daha kısa bir süre önce Bay Worth bu önemli müşterisini kaybetme tehlikesi geçirmişti, çünkü bir falcı Eugénie'nin uzak ülkelere gidip orada âşık olacağı kehanetinde bulunmuştu. Eh, neden olmasın? Kocasını III. Napoléon if-

lah olmaz bir kadın düşkünü değil miydi, tükenmek bilmez bir cinsel iştahı yok muydu? Neden acısını çıkarmasın?

Her zamanki takkesi ve kürklü giysisine bürünmüş olan Bay Worth Eugénie'nin ince beline kendi eliyle bir *tournure* işneledi; "kerevit kuyruğu" dediği bu kıvrımlı kumaş, kadınların kalçalarına zarif bir yuvarlaklık kazandırıyordu. Bu yeni buluşunu henüz moda dünyasına takdim etmemiştii.

Geri geleceğine dair söz vermesini istedi.

İmparatoriçe güldü. "*Je reviens*," dedi. "Döneceğim. Tercih hakkım var mı Mösyö Worth?"

Gül, portakal çiçeği, limon otu ve karanfillerden bir demet... o gün Bay Worth Eugénie'nin sözlerinden bu demeti çıkardı. Sonucu, Worth imbiclerinden süzülen ve Paris'in bütün güzellerinin gezmeye giderken süründükleri *Je Reviens*, parfümü oldu. Rakibi Creed ise Eugénie'yi ölümsüz kılan "İmparatoriçe Eugénie" parfümünü tanıttı. Havada hâlâ bu koku vardır.

Mösyö Cazal, Eugénie'ye bir düzineden fazla, her renkten kâğıt ve ipek şemsiyeler yaptı. Vendôme Meydanı'ndaki Madam Gringoire ona iç gıcıklayıcı korseler imal etti. Chaumet, şahane taşlar koydu başına. Özel bavulcusu Louis Vuitton, buharlı gemiye yüklenecek sayısız sandık hazırladı.

"Deprem olurken doğmuşum," diye anlattı Vuitton'a. "Eskiler ne düşünürdü bu işaret hakkında? Mutlaka kaderimin dünyayı sarsmak olduğunu söylerlerdi. Kadere inanırım."

"Türkler de inanır," dedi Vuitton, bütün sandıkları açan altın bir anahtar uzatırken imparatoriçeye. "Kısmet derler ona."

İKİNCİ BÖLÜM

*Aşkı aramak için yolculuğa çıkmak;
aslında dünyadaki bütün işimiz bu.*

JOSEPH CONRAD

30 Eylül 1869'da, kocasını ve tek oğlunu Saint Cloud Sarayı'nda bırakan İmparatoriçe Eugénie, Venedik'e giden imparatorluk trenine bindi. Maiyetindeki parlak isimler arasında Alba Düşesi, Madam de la Nadaillac, Prens Murat, General Douay, Kont Davilier, Kont de Brissac, Kont de Clary, Matmazel de Larminat, Matmazel Marion, Komutan Reffy ve Châteauneuf Markisi vardı.

Casimir yine Doğu'ya doğru yol aldığı için çok heyecanlıydı.

Bir gözü mavi bir gözü sarı kadının rüyasını çoktandır görmemişti ama o hayal bilincine hiçbir zaman çıkmamacasına kazanmıştı.

Yolcular 2 Ekim gecesi Venedik'e vardılar, onları impara-

torluk yatı *Aigle*'in (Kartal = Napoléon'un arması) kaptanı de Surville karşıladı.

Varışlarını kutlamak için Büyük Kanal'daki bütün saraylar içten ışıklandırılmıştı, Rialto'yu süsleyen parlak kırmızı lambaların ışığı suda titreşiyordu. Gondolların hep birlikte soluk alıyormuş gibi garip sallanışı, gagamsı burunlarının ejderha boynu gibi kıvrılarak uzanışı öyle garip, öyle başdöndürücüydü ki imparatoriçe âdeta sersemledi.

Aigle, Venedik'ten 7 Ekim'de ayrıldı, tam öğle üzeri Malamocco Boğazı'ndan geçti. Göğü tehditkâr kara bulutlar kaplamıştı, rüzgâr kamçı gibi esiyordu. Ama Casimir de Châteauneuf fırtınalı denizin şiddetinden etkilenmedi.

Ayın dokuzunda *Aigle* Adriyatik'ten çıktı. Ege adalarının kıyılarını izleyerek Matapan Burnu'na vardılar. Deniz daha da çalkantılı, kuzeydoğudan esen rüzgâr daha da şiddetlendi.

Kaptan de Surville kaygılıydı.

Mideleri bulan, ürken soylu konuklar kamaralara kapanmışlardı. Sert hava Oro Kanalı'nda da sürdü, kaptan Bozcaada'ya kadar makinelere hız kestirdi, böylece gemi yorulmayacak, baş taraf da aşırı su almayacaktı. "Rotamızı değiştirmeliyiz," diye bildirdi.

İstanbul'a varma umudu azalırken, yolcular dua etmek için yatın şapelinde toplandılar. Poseidon içlerinden geçeni duymuştu herhalde ki rüzgâr çok geçmeden dindi. Bulutlar aralandı. Deniz sütliman oldu.

Aynı anda gökte bir hilal ve bir yıldız belirdi, sanki Osmanlıların sihirli simgesi gelişlerini kutluyordu.

Aigle Çanakkale Boğazı'na kayarcasına girdiğinde kıyı boyunca her yanın, her teknenin rengârenk ışıklarla kaplı olduğunu gördüler. Bağırışlarla, top ateşiyle karşılandılar. Her ülkenin buharlı gemisi bayraklarla donanmış, tıklım tıklım in-

san dolu olarak imparatoriçenin önünden geçti, onu selamladı ve gideceği yere kadar gemisine eşlik etti.

“Şafakta ilk minareleri görürüz,” diye söz verdi Surville. “Güzel bir günün sabahında İstanbul’a varmak, inanın bana, *insanın ömründe hiç unutamayacağı bir andır.*”

Minareler, menevişli bir sis yayının içinden, göğe fıskırıp taşlaşmış fiskiyeleler gibi fırladı. Bahçeler, tepeler, serviler ve sıkış tepiş evlerle dolu görkemli manzara, antik akropolisin yerine kurulmuş Babiâli'ye kadar uzanıyordu.

Sağda Asya, solda Avrupa. Sanki Venedik'teki Büyük Kanal'ın devasa bir benzeri, Berberi kıyılarına oturtulmuştu. Önlerinde engin, yılan gibi kıvrılan, kenarları saraylar ve camilerle bezeli bir su uzanıyordu. Yedi tepe, sabahın ışıklarında bir dizi laciverttaşı gibi parlamaktaydı.

Arkada, antik surların karanlık, düzensiz ve eğri büğrü çizgisi, acayip aralıklarla dizilmiş yedi muazzam burç, bütün şehri çevrelemekteydi.

Cümle âlemin arzuladığı şehre varmışlardı.

İmparatoriçenin *froideur*'ü (soğuk tavırları), padişahı bir yıl önce Paris'i ziyaret ettiğinde tanışmalarından beri huzursuz etmekteydi. Onunla karşılaştığı an, Eugénie'nin sakin bakışlarında henüz açılmamış bir kadının gizlediği duyguları hissetmişti. Bütün dünyevi hasadı kendinde toplamıştı bu kadın ama cennetin zevklerini hiç tatmamıştı sanki.

Ona eşlerinin bildiği bütün renkleri, bütün zevkleri tattırmak isterdi padişah. Ona arzuyu sezdirmek isterdi.

Onu Asya kıyılarında, manolya bahçelerinin ortasında, kesme sarı taştan bir saraya yerleştirdi. Beylerbeyi Sarayı'ndaki her eşya en iyi ince marangozların elinden çıkmış, her avize en hünerli billur ustası tarafından imal edilmişti. Hünkâr

odalarının duvarları sedef, bağa ve gümüş levhalarla kaplıydı. Yatak da öyle.

Beylerbeyi, İstanbul'un en gösterişli hamamına sahip olmakla övünürdü. Hamam, dünyada var olan her renkten antik Paros mermeri ve yüzlerce yıllık İznik çinileriyle kaplıydı. Kokulu havuzlarının üstünü, zarif süsleriyle geniş bir vitraylı kubbe örtüyordu.

Sarayın aşçıbaşı, şef ve garson kiralamak, tabak çanak takımları satın almak ve ünlü şef Escoffier'nin yanında öğrenim görmek üzere Paris'e gönderilmişti. İmparatoriçe için her iki mutfağın kaprislerini ve hilelerini birleştiren yemekler icat etmekle övünüyordu aşçıbaşı. Eugénie o zamana kadar hiç tatmadığı patlıcana bayılınca derhal "hünkârbeğendi" yapmıştı. Padişah da hemen bir araba hazırlatmış, içine yüz çeşit patlıcan tohumu doldurup Fransa'ya yollamıştı.

Üstünde yürüyeyim diye dünyayı kırmızı halı gibi önüme serecek, diye düşündü Eugénie. Gözlerinden okuyorum. "Ama bu patlıcan sebzesini nerede yetiştirebiliriz?" diye sordu, alışılmadık hoppa bir edayla.

Casimir de Châteauneuf, "Provence'ta yetiştirebiliriz majesteleri," diye imparatoriçeyi temin etti. "Bağlarımdan fazla uzak değil. Tilkiüzümü o topraklarda dünyanın her yerinden daha iyi yetiştiriyor. Patlıcan da devamlı kuru güneş ışığı ister."

Casimir ilk gece hiç uyumadı, sanki nöbet bekliyor, henüz anlayamadığı bir ima, bir çekim hissediyordu. Körü körüne itaat edilen bu protokol dünyasının ardında gizli bir dil ve davranış özgürlüğü olduğunu fark etmişti.

Gece geçen gemileri seyretti. Karşı koydaki Dolmabahçe ve Çırağan saraylarının ışıklarına, iki suyun birleştiği yerdeki Topkapı Sarayı'nın kulelerine baktı. İçinde mantık dışı bir ar-

zu uyandı: Bu altı bin yıllık kentin –Bizans, Konstantinopolis, İstanbul– görkemli hareketliliğine karışmak istiyordu.

“Boğaz’ın üstünde ay yıldızı gördüm. Hayatımın bir dönemi kapandı,” diye bir şey okumuştı bir yerlerde.

Kendi hayatının da bir döneminin sona erdiğini hissedebiliyordu.

Yolculuktan yorgun düştüğü halde Eugénie de çocukça bir beklentiyle uyumadı.

Gece Beylerbeyi'nde kalmış olan padişah, şafakta müezzinin sesiyle uyanmıştı. Kokulu bahçede tek başına gezen imparatoriçeye rastladı. Tam bir sükûnet içinde yürüyordu kadın.

“Yapraklara çiğ düşmüş,” dedi hayranlıkla, “pırlantalar gibi.”

“Yaprakların gözyaşıdır onlar.”

Eugénie onun soran gözlerine baktı, şehvetin derinliklerini gösteren gözlerdi bunlar ama bir bağınazlık pırıltısı da seziliyordu. Çatık kaşlı, mağrur bir adam olan Abdülaziz'in esmer yüzünde ciddi bir ifade vardı. Bir tutam şiir, bir tutam da melankoliyle sarmalanmıştı.

Ertesi gün beyaz bir atın üstünde geri geldiğinde, göğsünde madalyalar parlıyordu, fesine muhteşem bir zümrüt sarguç takmıştı. Halkın alkışlarına hiç aldırmadan dümdüz ileri bakıyordu. Mızık takımı Aziziye Marşı'nı çaldı.

Padişah atından inip Eugénie'ye doğru yürürken mızık takımı *La Marseillaise*'e geçti. İmparatoriçeye kendi eliyle yetiştirdiği ak güllerden nefis bir buket verdi. Buketin içine bir mücevher gizlenmişti: Zümrüt yaprakların üstüne kondurulmuş gözyaşı biçiminde pırlantalar, çiy düşmüş yaprakların mükemmel bir sureti.

“Gözyaşları!” diye heyecanlandı imparatoriçe, “hiç bu kadar şahane bir şey görmemiştim.”

“Güzelliğinizin yanında bu bir hiç... Başka bir arzunuz var mı, hanımefendi?”

“Ah, Harem'i görmek isterdim,” diye içini çekti Eugénie. “Asla bir haremde yaşama saadetine eremeyeceğime göre, bari ziyaret edebilseydim.”

Sultan Abdülaziz'in saray halkı beş bin beş yüz kişiydi (hizmetkârlar hariç). Bin at, dört yüz müzisyen, hayvanat bahçesine bakan iki yüz uşak, dört yüz mutfak çalışanı, beş yüz araba, haremde bin beş yüz cariye ve onları koruyan bir o kadar da haremağası vardı.

Ama haremdeki kadınların bir teki bile Fransızca bilmiyordu. Fransız hanımlar arasında da o gizemli Osmanlı dilini konuşan yoktu. Elbette, padişah dışında hiçbir centilmenin hareme girmesine izin verilemezdi. Padişah eğer Eugénie'nin arzusunu yerine getirecekse, kadınlar birbirleriyle nasıl anlaşacaktı?

Gece şehirde meşaleler kol gezdi. Sonra biri hatırladı. Surlardaki Topkapı'ya yakın, eski sultanların terk ettiği ca-

riyelerin kimseyle görüşmeden yaşadıkları hüznü Gözyaşı Sarayı'nda bir kız yok muydu? Kukla derlerdi ona ya da *La Poupée*. Çünkü eski bir padişahın Fransız kökenli efsanevi hasekisi Aimée de Rivery'nin canlı kuklasıydı bu kız.

Aimée Dubucq de Rivery, Kukla'nın hayatını değiştirmişti, Kukla da onun.

Eski bir âdetti. Padişahın kız çocuklarına ya da saray kadınlarına armağan olarak bebek yerine küçük kızlar verilirdi. Oyuncak insan gibi. Saraylı hanımlar bu kızlara giysiler diker, onları giydirir soyar, yıkar, yemek yedirirlerdi. Canlı bebeklerine bakarken bir yandan da ev işi sanatını öğrenirlerdi. Yüreklerini açmayı da. Bazıları kuklalarına işe yarar hünerler öğretir, bazıları kuklalarını severdi. Bazılarıysa hor görürdü.

Aimée de Rivery yalnızlığa gömülmüş, umutsuzluk içindeydi ki bir haremağası ona o küçük kızı getirdi. Aimée'yi ilk çarpan o garip gözlerdi: Biri mavi, biri sarı. Ankara kedisi gibi. Bu bir işaret diye düşündü Aimée de Rivery.

Önceleri Kukla'ya değerli bir kuş gibi davrandı. Ona şeker, fındık fıstık getirir, Kukla da ağzını kuş gibi açıp hasekinin elinden hafifçe gagalayarak, yalayarak yerdi. Aimée bebeğine ziyafet çekmeyi öylesine seviyordu ki saraya girdiğinden beri dudaklarında hiç böyle tomurcuk gibi gülücükler açılmamıştı. Bahçıvanlar sımsıkı kafeslerin ardında Aimée'nin o garip şarkısını işitirlerdi: *Adieu madras, adieu foulard...*

Çocuğa, hasekiye tek kelime etmemesi tembih edilmişti. Varoluşunun beş kısa yılında başından akla hayale sığmaz şeyler geçmiş olan Kukla da itaatin akıllıca bir iş olduğunu kavramıştı. İyi kuklalar sessiz dururdu, o da iyi bir kukla olmaya karar vermişti.

Aimée de Rivery, bu suskunluğu Kukla'nın aklının kıt oluşuna ya da hayal gücünden yoksun oluşuna yormuştu. Ta ki bir gün onu hamamda mermer kurnanın önünde su dökünürken görene kadar.

Nemli kubbede ince bir ses yankılanıyor, buharın bulutsuzluğunda çın çın çınıyordu:

*Adieu madras, adieu foulard,
Adieu rob'soie adieu collier choux.
Doudou en moins li ka pati,
Hélas, hélas! Ce pou toujou.*

Çocuk, Martinikli kızların denizci sevgililerine söyledikleri bir şarkıyı Aimée'nin tuhaf Kreol aksanıyla söylüyordu.

Kukla sözcükleri biliyordu.

Kukla taklit etmesini biliyordu.

Akıllıydı.

Zarifti.

Tatlı, küçük bir melekti.

*Non, non, non, non déjà top tard,
Batiment a déjà sur la bouee.
Non, non, non, non, déjà top tard,
Bientôt il va appareiller.*

Kukla şarkıyı sürdürdü. Hem gülerek, hem ağlayarak Aimée ona katıldı. İkisi en baştan başladılar, bir daha bir daha söylediler. *Adieu madras, adieu foulard...*

Aimée de Riverly kıza *La Poupée* adını taktı ve onu en gözde bebeğiymiş gibi sevdi. Çocuğu tıpkı kendisi gibi yetiştirme arzusu olmasaydı, haseki bu kâfir ülkenin soğuk gecelerine, mürekkep koyuluğundaki karanlığına, yalnızlığına dayanamayacaktı.

Ona bir sultan kızına yakışır elbiseler dikti. Saçına kurdeleler taktı. Kibar davranmayı öğretti. Oyun oynarmış gibi yaparken fırtınalı hayatında ne öğrenmişse hepsini çocuğa aktardı. Ona Fransızca'yı, köklerinin dilini öğretti. Okumayı, yazmayı ve *un, deux, trois*'yı. Başka Kreol şarkılarını da. Ama asıl önemlisi, altın kafeslerinde yalnızca ikisinin paylaştığı dilde hikâyeler anlatmasıydı Kukla'ya.

“Karayibler Denizi'nde, Martinik denen uzak bir adada

ailem şeker yetiştiriyordu. Bize Kreol derlerdi,” diye başladı Aimée.

Çok eskiden korsan gemisinden çaldığı, nerede olduğunu hiçbir zaman unutmamak için eteğinin içine diktiği, sonra da çıkarıp döşəğinin altına sakladığı haritayı çıkardı. Açtı ve çocuğa gösterdi.

“Şu Üç Ada’yı görüyor musun? Orada bir kuzinim vardı, Joséphine (Marie-Joseph Rose Tascher de la Pagerie). Birbirimize çok yakındık. Belki adalarda hep var olan o güç, karanlık, doğaüstü bir şeydi bizi birbirimize bağlayan.

“Bir gün, herkes öğle uykusuna yatmışken, sonsuz şeker kamışı sıraları arasından gizlice kaçtık. Güneş akkor gibi parlıyordu. Melez falcı Euphemia David’i görmeye gittik. Euphemia derme çatma bir kulübede oturuyordu, kulübe-ye giden yolun iki yanında binbir çeşit zambak, gülhatmi ve zencefiller vardı ama en güzelleri *Amaryllis gigantea* öbekle-riydi. Bak, köşkün bahçesine kendi elimle diktiğim şu kocaman kırmızı çiçekler gibi.”

La Poupée sordu, “Falcı ne dedi?”

“Ah, avuçlarımıza bakınca zavallı kadın soluksuz kaldı. ‘*Mon Dieu*, ne muhteşem kaderiniz var! Hiç böyle eller gör-memiştim! *Mon Dieu*, ikiniz de kraliçe olacaksınız,’ diye ba-ğırıp haç çıkardı. ‘Biriniz Doğu’da, diğeriniz Batı’da hüküm süreceksiniz,’ dedi ve önümüzde eğilip eteklerimizi öptü.

“Eh, biz de kıkırdadık, her genç kız bunu istemez miydi? Büyüyünce kraliçe olmak! Ama tabii tek kelimesine bile inan-madık. Joséphine kadının bütün yeniyetme kızlara aynı şey-leri anlattığını söyledi. Gerçekten kraliçe olacağız anlamına gelmezmiş bu. Ama ikimizin de gelecekte neler olacağı hak-kında en küçük bir fikrimiz yoktu, elbette.”

“Joséphine’e ne oldu?”

“Bir zamanlar kardeşim gibi olan leylek bacaklı esmer kız... Joséphine, Beauharnais adlı bir subayla evlenip Fransa’ya gitti. Ama adamı vatana ihanet suçlamasıyla giyotine gönderdiler...”

“Giyotin nedir?”

Aimée çocuğu dışarıdaki dünyanın dehşetiyle korkutmak istemiyordu. “Joséphine, Batı’nın kraliçesi oldu, Fransa diye uzak bir ülkenin imparatoriçesi,” diye devam etti ve yine haritada o yeri işaret etti. “Napoléon Bonaparte adlı bir despotla evlendi. Adam bütün dünyayı yutmak istedi. Mısır’ı fethetmeye kalkıştı. Ne yazık ki Joséphine’i adadan ayrıldıktan sonra hiç görmedim.”

“Neden?”

“Bindiğim yelkenli Fort de France’tan Port Royal’e doğru yola çıktığında, sahilde, rengârenk giysili köleler arasında onu son kez gördüm. Elini sallıyor, *adieu madras, adieu foulard* şarkısını söylüyordu... Sana söylediğim ilk şarkı, hatırlıyor musun? Bizi birbirimize bağlayan. Ben de ona el salladım ve o anda bir daha oraya hiç dönmeyeceğime dair bir duyguya kapıldım.

“O gece, gökte parlak bir ışık belirdi. Fosforlu bir alev, Aziz Elmo’nun ateşi diyorlardı o ışığa. Geminin etrafını bir hale gibi, çelenk gibi sardı.”

Aimée de Rivery sonra haritada Atlas Okyanusu’nu geçip Fransa’nın Brötanya kıyılarına gelen geminin rotasını gösterdi.

“İşte burası Nantes. Manastır okuluna, Dames de la Visitation’a gittiğim yer. Sekiz yıl geçirdim rahibelerle. Sonra, nihayet okul bitti, Martinik’e dönecektim ama oraya hiç varamadım.”

“Ne oldu?”

“Şurada, Biskay Körfezi’nde korkunç bir fırtına patladı. Gece yarısı gemi yan yattı, batmaya başladı. Birden yanımda bir Cezayir korsan gemisi belirdi.”

Fransız haseki, tırnağıyla Cebelitarık’ı, sonra da korsanların onu Cezayir Beyi’ne sattıkları Kuzey Afrika kıyılarını gösterdi. Sonra Akdeniz kıyılarında Kartaca harabelerini geçip Sidi Bu Said’in küçük beyaz yumağını, Tunus’un kırmızı toprağını işaret etti. Sicilya, Yunanistan, sonra Ege’den yukarı, takımadaların arasından –Ulysses’in geçtiği yol– Çanakkale’ye ve İstanbul şehrine. Bey, sultanın gözüne girmek istediği için, Aimée’yi ona armağan etmişti.

“İşte böylece Harem-i Hümayun’a girdim. Adımı değiştirdiler, Nakşidil dediler bana. İşte bu altın kafeste oturuyorum şimdi, Doğu’nun hükümdarının gözdesiyim.”

Aimée’nin hikâyesi bu kadardı.

Kukla dikkatle dinledi. Kendi geçmişini pek hatırlamıyordu, belki küçük bir kulübe, bir de gece ortasında gelen yabancılar. “Ben nereden gelmişim?” diye sordu çocuk.

Fransız hasekinin parmağı Anadolu’nun doğusuna, Karadeniz’in ötesine gitti ve Kafkas Dağları’nda bir daire çizdi. “İşte buradan, eski Amazonların ülkesinden. Sen bir Çerkes’sin.”

“Ama şimdi buradayım, değil mi? Siz de buradasınız.” Kukla haritada İstanbul’u gösterdi.

“Evet, ikimiz de buradayız, *Kuklam benim.*”

Harem'deki kadınların okumasına izin verilmezdi. Aimée de Rivery, şehzade oğluna ciltler dolusu kitap toplamak için elinden geleni yaptı. Günün birinde dünya hakkında bir şey öğrenmek istediğinde bu kitaplara bakabilirdi oğlu. Böylece Aimée de gizli kitap tutkusunu giderebiliyordu.

Başka dillerden yazmaları kopyalasınlar diye müstensihler tuttu, onlar da ne yazdıklarını anlamadan, yalnızca yazıları geçirdiler kâğıda. Klasikleri çevirmeleri için de mütercimler tutuldu.

Geceleri Aimée Kukla'ya, gizlice kütüphaneye gidip bir kitap çalmasını söylerdi. Mum ışığında, heyecanlı fısıltılarla çocuğa *Ilyada*'dan, *Odisseia*'dan (her ikisi de bu sürgün ülkesinde geçiyordu) *Medea* ve *Salambo*'ya kadar her şeyi okudu. Bu

saatlerde büyük gezginlerin izlerinden takip ettikleri, bir iç yolculuğa çıkmışlardı, bilinçlerinin keşfedilmemiş topraklarında, gitgide daha derine daldılar.

Kukla, hasekinin eski dilinde her şeyi işte böyle öğrendi. Okumayı belledi ve aklın imgelerine karışan bu garip simgelerin simyası çocuğu bir din gibi kavradı. Şiir yazmayı, belagat ve söyleşi sanatını öğrendi. Ama kadınların hele de kâfir dilinde bilgi sahibi olmaları yasak olduğundan, başkalarının yanında cahil rolü yaptı. Kimse onun ne kadar karmaşık bir zihne sahip olduğunu bilmemeliydi. Kimse onun başka bir dil bildiğinden kuşkulananmamalıydı, bir hayat iksiri gibi hikâyelerin anlatıldığı dili.

“Sana verdiğim bütün bilgilerden, öğrettiğim bütün hünnerlerden daha önemlisi, en büyük bilgelik, bilgini kimseye açmamandır. Suskunluk en iyi dostun olacaktır, meğer ki...”

“Meğer ki...?”

“Meğer ki *rêve à deux* göresin.”

“*Rêve à deux* nedir?”

Haseki, Kukla’ya *rêve à deux*’nün ne anlama geldiğini söylemedi ama ona henüz yazılmamış üç hikâye anlattı. Birinin adı *Süpürgeci Çocuk*, diğeri *Peter Ibbetsen*, üçüncüsü de *Uşa’nın Rüyası* idi.

“*Rêve à deux*, başka biriyle paralel rüya görmek demektir.”

“Nasıl?”

“Aynı anda sen birinin rüyasını görürsün, o da seninkini.”

Haseki içini çekti, divana uzanıp kendi *rêve à deux*’sünde kayboldu, rüyalarındaki ruh ikiziyle tekrar birleşti. Tabii

bütün bunları kimseye, hatta Kukla'ya bile ıtlatmamıştı. Ama kukla, Aimée'nin bu dünyada olmayan varlıkların yaşadığı başka bir yerde, başka bir hayatı olduğunu seziyordu. Aimée'nin bu dünyasına Kukla'nın bile girmesine izin olmadığını da sezmişti.

Kukla o gece yatağında yatarken kendi kendine *rêve à deux*, *rêve à deux* diye fısıldadı, ta ki tekrarladığı bu sözcükler onu uykunun girdabına götürünceye kadar.

İşte o sıralarda gezgin bir Fransız ressam İstanbul’da dolaşıyordu. Adı Avare idi ve bir minyatür ustasıydı.

Avare aslında İmparatoriçe Joséphine’in adamıydı, bir yolunu bulup saraya girmek ve sultanın hasekisinin resmi ni yapmakla görevlendirilmişti. İmparatoriçe, Osmanlı padişahının hasekisinden armağan olarak elmas bir sorguç alalı beri huzursuzdu. Sorgucun üstünde, “Doğu’nun kraliçesi Batı’nın kraliçesini kucaklıyor” yazmaktaydı.

Bu resmi armağanın ardında gizli bir mesaj olduğundan kuşkusu yoktu.

Bir zamanlar Martinikli bir falcının dudaklarından dökülmüş bu sözcükler yalnızca bir tek kişiyi çağırıyordu. Kuzini Aimée de Rivery, çocukluğunun sevgili arkadaşı. Ama zavallı

Aimée'nin bindiği geminin enkazı korkunç bir fırtınadan sonra karaya vurmuştu. Kimse sağ çıkmamıştı gemiden ama bir korsan gemisi tarafından kaçırıldığına dair söylentiler de vardı.

Avare, sarayın resmini yapabilmek için bazı haremağalarına avuç avuç altın yedirdi. Ama hareme hiçbir erkek sokulmadığı için haseki sultanı ancak haremağalarının bölümündeki minicik bir delikten görebilmişti. Dâhiyane bir fikirle, onun suretini çıkarabilmek için bir tür *camera obscura* getirmişti.

Aimée kendi resmini görünce, ince fırça darbelerinden, canlıymış gibi olmasından öyle hoşnut kaldı ki yeni yeni serpilmekte olan Kukla'nın da resmini yapmasını istedi bu ressamdan.

Kukla'ya, üstüne sırmayla laleler işlenmiş kendi yeşil kaftanını giydirdi, başına mücevherlerle bezeli bir hotoz sardı. Ona hiç kıpırdamadan durmasını, sessizlik içinde geçen saatler boyunca duvardaki deliğe bakmasını söyledi.

Kukla poz alırken, hiç bilmediği düşünceler ve duygularla sarsıldı. Duvarın ardında kim vardı? Resimlerde gördüğü Tristan gibi biri mi, yoksa Romeo ya da Beau Geste gibi mi? Çok yakışıklı bir delikanlıydı herhalde. Gözünün görmediği zihninde canlanıyordu.

Hiç bilmediği zevklerin pırıltısını hayal ederken, içini dayanılmaz bir özlem kapladı. Duvarın ötesinde ressamın soluk aldığını hissedebiliyordu. Ressam dudaklarını deliğe yaklaştırdı ve fısıldadı, "Öyle güzelsin ki!"

Kukla, haremağalarının tiz sesleri dışında hiçbir erkeğin sesini işitmemişti. O iç çekiş, erkeğin sesi, Fransızca'nın okşayıcı tınısı onu altüst etti.

"Ama giysilerini çıkarmalısın, *ma belle*, çıkarmalısın ki seni Tanrı'nın yarattığı gibi resmedeyim."

Bir an için Kukla bu isteği yerine getirmek istedi, bütün mahremiyetini kendi dışındaki bir dünyaya açmayı. Ama çabucak aklını başına topladı, odadan dışarı fırlayıp kendini buz gibi suyla dolu havuza attı.

Ama günler boyu erkeğin uyandırdığı heyecan dinmedi.

İşte o sırada rüyalar başladı.

Çok uzak bir ülkeden gelen bir prens odasına tırmanıyor, dudaklarını öpüyor, onu kem gözlerin büyüünden kurtarıyordu. “*Je vous aime.*” Aimée’nin ona öğrettiği dil-den konuşuyordu erkek. Sonra prensiyle birlikte, *Sinbad’ın Yolculukları*’ndaki gibi uçan develere binip çok, çok uzaklara gidiyorlardı birlikte.

Aimée de Rivery’ye rüyasından söz etmedi ama duyduğu garip heyecanı anlattı.

Fani olduğu düşüncesiyle yüzleşmemiş, Kukla’nın gelecekte ondan ayrılabilceğini hiç düşünmemişti. Kız onun bebeği değil miydi? Kimsesiz Kukla’cık.

Haremdeki kıskançlıkları, karanlık arzuları, kadınların birbirine karışan günah ve erdemlerini göz ardı etmişti. Kendisi yok olup giderse kıza ne olacaktı? Onu kıskanan kadınlar Kukla’ya nasıl davranacaktı?

Her şey ağır ağır gelişti. Aimée günbegün biraz daha söndü, sonunda verem canını aldı götürdü.

Peder Christophe, Aziz Antoine manastırında diz çökmüş dua ederken iki muhafız telaşla içeri girdi. Üstünde padişah mührü olan bir mektup getirmişlerdi.

Muhafızlar pederi Pera'nın yılankavi yokuşlarından Galata'ya indirdiler. Orada muhteşem bir kayık bekliyordu. Kayık, yarısaydam siste kıydan çekildi, çabucak bir hayalete dönüştü.

Darüssaade girişinin üstündeki mermer kitabede şunlar yazılıydı:

*Allah sahibini muzaffer eylesin!
Allah bu binaları güzelleştirsin!
Allah temellerini güçlendirsin!*

Peder Christophe ha çıkardı. Tarihte ilk kez bir rahip bu kapıdan içeri girdi.

Muhafızların peşinden bir avludan, sonra ikinci bir kapıdan, sonra da yeniçerilerin avlusundan, silahhaneden, darp-haneden, saray ahırlarından, kuşhaneden, mutfaklardan ve mescidin önünden geçti.

Bir haremağası onu oymalı küçük bir kapıdan uzun bir koridora, sonra da geniş merdivenlerden padişahın haremine soktu.

Görkemli bir yatakta solgun bir kadın yatıyordu. Genç bir kız yanına oturmuş, kadının elini tutmuştu. Peder Christophe’a Fransızca, “Sultanım asıl inancına uygun ölmek istiyor. Lütfen,” dedi ve gölgelere çekildi.

Peder Christophe, ölüm döşegindeki kadının günah ı-karmasını dinledi, derken sözcükler fısıltıya dönüştü, sonra sönüp gitti. Peder onun günahlarını bağışladı. Son takdis sözcüklerini fısıldarken, gölgelerden ince bir ses bir şarkıya başladı: “*Adieu madras, adieu foulard!*”

Aimée'nin ölümünden sonra Kukla sessizliğe gömüldü. Hiç konuşmuyor, ancak kitap sayfalarında teselli bulabiliyordu.

Haremde işe yarayacak hiçbir becerisi yoktu. Şerbet yapmayı, elbise dikmeyi bilmezdi, erotizm konusunda eğitim de görmemişti. Onu yalnızca kütüphane ilgilendiriyordu.

Kütüphane görevlisi oldu.

Raflardan kitapları teker teker alır, her birini kucaklar, parmaklarını sırtlarında gezdirir, ciltlerini okşar, dudaklarını sayfalara dokundururdu. Toz bezi her sayfada tembelce dolaşırken gözleri sözcüklere takılır, bu sözcükler cümlelere dönüşür, paragraf olurdu. Böylece her hikâyeyi okudu.

Bir keresinde ciltleri saydı. Tam bin bir kitap.

Her birini ezberlemeye girişti.

Ama haremde cadı kazanı kaynıyordu. Rahmetli hasekinin bebeğinin “okuyabildiği”, kütüphanedeki bütün kitapları okumuş olduğu, içlerindeki her şeyi bildiği söyleniyordu.

Haremağalarının başı bir gece Kukla’yı küçük odasında çevresinde mumlarla yakaladı. Lady Montagu’nün günlüğünü okuyordu yüksek sesle:

“Yalnızca kendi arzularımın peşinden gitseydim eğer, ilk ve en büyük isteğim seyahat etmek olurdu. Yanımda eşim olacaksa eğer, çok sevdiğim biri olmalı, o da beni çok sevmeli. Öyle biri olmalı ki, akıllı bir kadınla konuşmaktan hoşlanmanın akıllı bir adamın itibarına halel getirmeyeceğini düşünmeli, o kadın da anlayışlı bir erkeğin şefkatli davranmaktan utanmayacağını bilmeli.”

Belli ki kız çıldırmak ve günaha girmek üzereydi.

Kukla, ömrünün sonuna kadar Gözyaşı Sarayı'nda yaşamaya mahkûm edildi.

Yıllar sonra, o ekim gecesi, herkes şehirde Fransızca konuşan bir kadın ararken, İmparatoriçe Eugénie ve maiyeti Fransız Elçiliği'nde özel bir yemekteydi.

Haliç'in öte yakasında, çoktan cennete gitmiş olan hasekinin sarayından uzakta, Kukla, beş genç kadınla paylaştığı rutubetli, karanlık odada yatıyordu. Artık genç bir kadın olmuş, olgunlaşmıştı.

Kukla uyanıktı. Aklından, sürekli gördüğü o rüyayı geçiriyordu, sevgilisiyle uçan develere binerek gökte uçtukları rüya. *Amaryllis gigantea*'nın henüz zamanı gelmeden kıpkızıl açtığı zaman görmeye başladığı rüya.

Uyanırken bile rüyadaki sevgilinin yüzü düşüncelerini huzursuz ediyordu. Gözleri ilk karşılaştığında, onun başka

bir zamanda, başka bir dünyada birleştigi ve ayrılamadığı biri olduğunu anlamıştı.

Kukla hâlâ yatağında, aklının aynasında o erkeğin yüz hatlarını bir araya getirmeye çalışırken dışarıda bir gürültü duydu. Gözlerini açtı, hâlâ küflü yataktanenin mahpusuydu, yanında bir kenara fırlatılmış diğer oyuncaklar uyuyordu.

Ayak sesleri yaklaştı, yaklaştı. Yataktan çıkarıldı, üstüne ipek çarşaf geçirildi ve Gözyaşı Sarayı'nın koridorlarından geçirilerek bir arabaya bindirildi.

Araba taş döşeli sokaklarda sarsılarak ilerlerken kafesin yıldız biçimindeki deliklerinden kent ışıklarının pırıltısını seyretti, Boğaz'dan esen gece yelini içine çekti.

Araba durdu, Kukla'nın sırtına bir ipek çarşaf daha geçirdiler ve bir kayığa bindirdiler. Nereye götürüyorlardı onu?

Gece saraydan kaybolan kızları hatırladı. Bir deli padişahın kaprisiyle çuvallara tıklıp denize atılan cariyeleri hatırladı. Denizin altında ölü cariyelerle dolu bir orman hayal etti.

Ama yüreğindeki korku değil, yalnızca meraklı.

Muazzam demir kapı, yeni yapılan Beylerbeyi Sarayı'nın avlusuna açılıyordu.

Yaşlı caribe, "Ama bu pek zayıf!" diye bağırdı, Kukla'nın solgun tenini görünce. Bir minyatürün inceliğindeydi bu ten ama güneş görmeye görmeye yeşilimsi bir renk almıştı.

"Gözleri... biri mavi, biri sarı," dedi biri. "Nazara gelmesin sakın!"

"Ama Frenklerin dilini konuşan bir bu var!"

"O zaman bir yolunu bulup şu kızı güzelleştirelim."

Kadınlar Kukla'yı bir güzel yıkayıp, mis kokulu yağlar sürdüler, koca bir tabak taskebabi, bol şerbetli baklava yedirdiler. Saçına, ellerine kına yakıldı. Teni parlсын diye her yanını da dağ tütünüyle ovaladılar.

Sabah o yeşilimsi rengi yok olmuştu, ama Kukla hâlâ kendine gelememişti. Yanaklarına allık sürdüler, dudaklarını parlak kırmızıya boyadılar. Saçını imparatoriçe Eugénie'ninki gibi lüle lüle yapıp tepesine üzüm salkımı gibi topladılar. Ona Aimée de Rivery'nin üstü lalelerle işli eski yeşil kadife kaftanını giydirdiler, Kukla'nın gizli delikten onunla konuşan görünmez ressama poz verdiği kaftanı. İkisinin portrelerini yapan ressama. Civelek sözcüklerle onu heyecanlandıran, cinselliği fark etmesine neden olan sanatçıya. Ressam sonra portrelerle birlikte ortadan kaybolmuştu. Ne olmuştu o resimlere acaba?

Kukla, devasa aynadaki yansımasına baktığında Aimée de Rivery'yi gördü. Yalnızca fiziki özelliklerini değil, karizmasını, ruhunun saçtığı ışığı.

Ama Kukla'nın bir gözü mavi, bir gözü sarıydı.

“Ne tatlı!” diye fısıldadı Fransız hanımefendi yanında-
kine. “Kıyafeti ne kadar egzotik!”

“Mösyö Ingres’ın ‘Odalık’ını hatırlatmıyor mu size?”

“Ama hiç böyle gözler görmüş müydünüz?”

İmparatoriçe, Fransızca olarak kızın adını sordu. Kukla, Valide Sultan’ın öğrettiği gizli dili duyunca kıpkırmızı kesildi. “*La Poupée*, efendim,” diye yanıtladı ve Aimée de Rivery’nin öğrettiği gibi eğilerek selam verdi.

“*La Poupée*?” Hanımefendiler, Kukla’nın Kreol aksanını yinelediler. İmparatoriçe dışında hepsi güldü. Genç kadının tuhaf gözleri Eugénie’nin ilgisini çekmişti.

Balkonda, kafesin ardındaki karanlıklarda duran adamın da öyle.

Casimir de Châteauneuf, bir heykel gibiydi. Genç kadının sesiyle taşlaşmıştı: *Je vous aime. Je vous aime.*

“*La Poupée,*” diye kendi kendine tekrarlardı.

Hiç kuşku yoktu. Kuşku yoktu.

Bedeni ona bu kadar yakın olmaya dayanamıyordu. Yüreği göğsünden fırlayıp çıkacaktı neredeyse.

Kukla, Casimir’in varlığından haberdar değildi ama Fransız hanımefendilerin merakını uyandırdığını seziyordu. Ağzından çıkan kelimelere kendini uydurmak için bütün beden dilinin değiştiğini hissetti. Eski kimliğinin, Aimée de Rivery’yle birlikteyken bildiği kimliğinin geri geldiğini sezdii. Hatta daha fazla bir şey vardı, sanki içinde iki varlık tam ahenkle yan yana yaşamaktaydı.

Eugénie kendi kendine eğlenerek, tam bir saraylı ile sosyete gülü karışımı, dedi içinden. “Saray âdâbını iyi biliyorsun galiba, *Poupée.*”

Kukla gözlerini yere indirdi, Anadolu halısına işlenmiş çifte tanrıça, dağ keçisi, ırmak simgelerine baktı, ince simetrilere daldı. Hâlâ buraya neden getirildiğini anlayamıyordu. Başka bir imparatoriçenin “bebeği” olma yaşını çoktan geçmişti. Peki, Aimée de Rivery’nin dilini konuşan bu hanımlar kimdi, ne istiyorlardı?

“*Poupée,*” dedi imparatoriçe, “bu şehirde Fransızca konuşan tek kadın sensin anlaşılan. Dilimizi bu kadar güzel, böyle tatlı bir aksanla konuşmayı nasıl öğrendin? Anlat bize.”

Kukla, iç eteğine saklı eski haritayı çıkardı, yere serdi. Krinolinli hanımlar çevresini sardılar.

“Aimée de Rivery’nin, Fransız hasekinin bir zamanlar yaşadığı yer şurası işte... Üç Adalar. Karayip Denizi’nde Martinik denen uzak bir ada. Onlara Kreol derlerdi,” diye başladı.

Herkes Joséphine Bonaparte'ın Doğu Akdeniz korsanları tarafından kaçırılıp bir daha haber alınamayan kuzinini biliyordu. Bir Doğu ülkesinin kraliçesi olduğu dedikoduları her yere yayılmıştı. Ama herkes bunun yalnızca bir efsane olduğunu düşünürdü. Gerçek hayatta böyle şeyler olamazdı.

Herkes Joséphine'e, sultanın hasekisinden gelen elmas sorgucu da biliyordu. Hani şu üstünde "Doğu'nun kraliçesi Batı'nın kraliçesini kucaklıyor" yazan sorgucu. Joséphine'in bu haseki sultanla haberleşmeye çalışıp başaramadığını da biliyorlardı; haremdeki kadınların dış dünyayla temasları yasaktı.

La Poupée, Fransız hanımefendileri büyülemişti. O zamana kadar hiç bilmediği bu konuşma özgürlüğünü içine sindirdikçe hikâyeler dilinde inci gibi yuvarlanmaya başlamıştı. Sözcükler daha hızlı aktı ağzından, sanki içindeki bir kapıdan seller fışkırıyordu. Sesler havada şarkıya dönüştü, Martinik şekeri gibi tatlı şarkılara. Şarkılar balad oldu: *Adieu madras, adieu foulard*.

Kütüphanedeki bütün o ciltlerin imbiğinden süzülen sesi usta bir masalcının olgunluğuna erişmişti.

Büyülenmiş dinleyicileri, Kukla'nın anlattıklarının gerçek kişiler ve ülkeler olduğunu sanmıyorlardı, zaten umurlarında da değildi. Dinlediler, bir hikâyeye daha, bir daha istediler. Şehrazat'larını bulmuşlardı.

Casimir de Châteauneuf de bulmuştu. Yüreği çarpıyor, hem tanıdık hem de yabancı bir dünyanın ima ettiklerini seziyor, gerçek yazgısıyla yüz yüze olduğu artık belliyken budalaca bir şey yapmamak, içgüdüleriyle hareket etmemek için kendine engel olmaya çalışıyordu. Eğer zamanından önce açıklarsa, tutkularının gücünü azaltacağından korkmuştu.

Kismetin seni bulacak, bekle.

Dışarıya, taze havaya çıktı. Soyundu, akıntının tehlikeli olduğu söylenmiş olduğu halde, Boğaz'ın sularına atladı. Lord Byron bir zamanlar yüzerek bu boğazı geçmişti. O da geçerdi.

Hanımefendiler bir rical yalısındaki sünnet düğününe katılmak üzere kayıklarla Göksu'dan aşağı kayarken, imparatoriçe, Kukla'ya bir arzusu olup olmadığını sordu.

“Evet efendim. Aimée de Rivery'yi ziyaret etmek istedim.”

Saltanat arabaları onları Fatih külliyesinin avlusundaki türbeye götürdü.

Kubbesi güvercin terslerinden beyaza dönmüştü. Camenkânlı bir türbeydi, oymalı demir parmaklıklarından dolayı seraya benziyordu. Tozlu camlardan Aimée'nin sandukasına örtülü sırma işlemeli solmuş kadife görünüyordu. Dıştaki kitabeyi ot bürümüşü: “Batı'nın kapısını açan sevgili...”

Kukla yere diz çöktü, solmuş otları yoldu. Sonra mendiline sardığı *Amaryllis gigantea* soğanlarını çıkardı, türbenin çevresine dikti. Gözyaşları yanaklarından süzülüyordu.

Diğerleri çıt çıkarmadan onu seyrettiler.

İmparatoriçe Kukla'ya, büyülü bir âlemin bu şaşırtıcı yaratığına bayılmıştı: Gözlerinin rengine, lokum yiyormuş gibi “r”leri yuvarlayışına, büyük bir ciddiyetle konuşmasına.

Tuileries Sarayı'nda ne büyük sansasyon yaratırdı! Canlı bir oyuncak. Doğu'dan Fransa'ya götürülecek daha güzel armağan olabilir miydi?

Eugénie bu ince zekânın saraylılarda yaratacağı etkiyi gözünde canlandırdı. Compiègne'deki *série*'lerde *La Poupée*'nin olağanüstü hikâyeleri, cana yakın anlatma tarzıyla konuklarını nasıl da etkileyecekti. Bay Worth bu latif varlığın özünden ne kokular çıkarırdı. *La Poupée*. Ne güzel giysilere esin kaynağı olurdu. Winterhalter onu tuvalinde nasıl ebedileştirirdi.

Ve nihayet, maalesef hiç de önemsiz olmayan bir konu: *La Poupée*'nin, kocasının şehvet düşkünlüğünün kurbanı olmasından da korkuyordu.

Akşamüstüne doğru, hanımlar sırmalı ceketli kırk kürekçinin çektiği saltanat kayıklarına bindiler. Sultanın asıl sarayı olan Dolmabahçe'ye yaklaşırken Eugénie, binayı "Şarklılaşmış XIV. Louis tarzında..." diye tarif eden Théophile Gautier'nin ne kastettiğini düşündü.

Geniş mermer merdivenler giriş kapısından suya iniyor ve dalgaların altında kayboluyordu. Pırıldayan suya yansıyan bembeyaz saray, insanda bir güç, debdebe ve zevk duygusu uyandırıyor.

Hanımlar haremağalarının eşliğinde Avrupalı bahçıvanların düzenlediği Fransız tarzı tarhların arasından geçip yine mermer merdivenlerden cümle kapısına vardılar. Kapı birden billur merdivenlere açıldı. Şahane kırmızı halı kaplı bu

çifte merdiven bir orta sahanlıkta buluşuyor, sonra yine ayrı-
lup mekânı çevreleyen galerilere açılıyordu. Korkuluklar yüz-
lerce som billur sütuncuktan oluşmaktaydı.

Yumuşacık bir ışığın düştüğü sonsuz koridorlardan geçip
kocaman odalara girdiler. Duvarlar barok tarzda duvar re-
simleriyle süslüydü. Işık, kırmızı billur kubbelerden düşüyor-
du.

Sonunda Avrupa'daki en büyük taht odasına girdiler.
Korint sütunlar, bulutlar, çelenkler, perdelerle süslü bir kub-
beyi destekliyordu.

Padişah bütün sultanlara hizmet etmiş olan ve Topkapı
Sarayı'ndan getirtilen altın yaldızlı tahtta oturmuştu. Yalnızca
hükümdarların ayrıcalığındaki o mahmur edayla yerinden
doğruldu, imparatoriçenin elini tuttu ve öpmek için eğildi.

Hanımlar heyecanlandılar. (Sultan ile imparatoriçenin
birbirlerine âşık oldukları söyleniyordu.) Eugénie kızardı.
Harika bir çift oluşturdular.

Paris tuncuyla çerçevelemiş Saint Gobain aynalarının ar-
dında harem vardı. Kafesli küçük pencereden Valide Sultan,
oğlunun şimdiye kadar hiç yapmadığı bir hareketine şahit ol-
du. Anlaşılan şu Fransız kadını etkilemek istiyordu, Fransız
sarayında görmüştü bu şeyleri herhalde. Bağışlanmayacak bir
şey. Kolunu imparatoriçeye sunmuştu oğlu.

Eugénie gözleri protokolün gerektirdiği nezaketin ötesin-
de parlayarak bu kola girdi.

Yüksek barok kapılar ardına kadar açıldı, haremın eşiğın-
den geçtiler.

Pertevniyal Valide Sultan alçak bir divanda oturuyordu.
Çevresinde uzun kolları dirseklerinden aşağı sarkan ipek bü-
rümçük giysilerin altına, sim çiçekler işli Şam işi bol şalvar-
lar giymiş sayısız cariye vardı. Altın ve gümüş işli başlıkların-

dan çiçeğe benzetilmiş büyük mücevher demetleri sarkıyordu. İnciler ve kurdelelerle örülmüş saçları arkadan topuklarına kadar iniyordu.

Oğlunun bu sıska, kızıl saçlı dilberle kol kola içeri girdiğini gören Valide Sultan beklenmedik bir çabuklukla ayağa fırladı. Önce yere tükürüp, sonra da imparatoriçenin yüzünü tokatlayacakmış gibi yaptı.

Eugénie dondu kaldı.

Hiç iyi bir başlangıç olmamıştı bu.

Valide Sultan, duygularını açıkça belirtme ayrıcalığına sahipti. Bütün ömrünü oğlunu yetiştirmeye, korumaya adanmış mıydı? Oğluna her öğün kendi elleriyle bir düzine katı yumurta yapmamış mıydı? Onları kendi mührüyle mühürlenmiş siyah ipek bohçaya sararak götürmemiş miydi? Camiye giderken sokaklara, ayaklarının altına ipek halılar serilen oğluna?

Eugénie padişaha yalvaran bir bakış fırlattı. Abdülaziz anesine garip bir dilde birkaç kelime söyledi, Valide Sultan gözlerini belerterek, heyecanlı bir sesle cevap verdi.

Kukla bu sözleri Fransızca'ya çevirmedi.

Eugénie sanki taşlaşmıştı. Ne yapmalıydı? Konuktu burada. Sırtını dönüp çıkıp gidemezdi. Peki, ya bu hakareti aynen iade etse?

Padişah, Fransız hanımların sağdaki divana oturmasını işaret etti, cariyelerin de soldaki divana. Sonra selam verip onları baş başa bıraktı.

Kukla, “Bizim âdetlerimizle sizinkiler farklıdır,” diye imparatoriçeye fısıldadı. “Valide Sultan’a asla karşı çıkılamaz.”

“Ama bu anın tarihe yazılmasına izin veremem.”

“Yazıldı bile majesteleri. Şimdi oturup Valide Sultan’la çay içmeliyiz.”

Kadınlar, sonsuz gibi gelen birkaç dakika boyunca sessizce oturdular, cariyeler çay ve tatlı ikram etti.

Birbirlerinin mücevheratını, giysilerini ve saçlarını incelediler.

Çay karıştırma sesleri. Bisküvilerin çıtırtısı.

Fransız hanımlar Türk hanımları rahatlatmak için gülümsediler ama pek aldırان olmadı.

“*Nous sommes presque une famille*” Eugénie onurunu kurtarmak için cam gibi sessizlikte konuştu.

“Biz bir aile sayılırız.” Kukla, Eugénie’nin sesini mükemmelen taklit ederek çevirdi.

“Kocamın amcası, Napoléon Bonaparte, Aimée de Rivery’nin kuzini Joséphine’le evliydi.”

Kukla yine çevirdi.

“Böyle bir kişi asla olmadı!” dedi Valide Sultan hiddetle. “Nakşidil Sultan’ın Aimée de Rivery olduğu masalını Frenkler uydurdu çünkü bize sahip olmak istiyorlar.”

“Aimée de Rivery diye biri asla olmadı,” diye çevirdi Kukla.

“Peki bugün ziyaret ettiğimiz kimin türbesiydi? Sizin Fransızca’yı bu kadar iyi ve böyle bir aksanla konuşmanız, onun varolduğunu kanıtlamıyor mu?” Sözcükler Eugénie’nin ağzından hızla çıkıyordu. Sabırsızlanmıştı.

“Evet majesteleri. Ama her birimizin hayatı farklıdır. Her birimizin gizli hayatları olabilir, dünyalarımızın bir kısmını başkaları göremez.”

Valide Sultan anlamadığı bir dilin durmadan konuşulmasından rahatsızdı. Çeviri ile çeviren arasındaki farkı göremiyordu, bu yüzden imparatoriçeye duyduğu nefreti Kukla’ya yöneltti.

Kız gâvur olmalıydı, imparatoriçenin casusu. Başka ah-

laksız düşünceler edinmesine izin verilmemeliydi. Gözyaşı Sarayı'na geri gönderilmeliydi bu kız.

Kukla'ya, "Ne dedi?" diye sordu.

"İmparatoriçe de bu hikâyenin doğruluğundan kuşkuluy-muş."

"Peki niçin böyle terbiyesizce laflar ediyor."

"İmparatoriçe nazik davrandığını düşünmüş."

Tam o sırada yüzlerce saat bir anda beşi çalmaya başladı. Mekanik maymunların, guguk kuşlarının müzikli nağmeleri havayı doldurdu. Valide Sultan cariyeleriyle birlikte yine yerinden fırladı, daha önemli işleri varmış gibi odadan çıktılar.

Eugénie, Kukla'ya sordu, "Şimdi ne yapacağız?"

"Çayımızı bitireceğiz."

Böylece Fransız hanımlar kendi kendilerine oturup sessizce çaylarını yudumladılar.

Tören salonundaki beş yüz kişilik ziyafet, Doğu ile Batı'nın maceralı bir karışımı olacağa benziyordu. Mönüdeki yirmi iki yemek, hayvani dürtülerin hepsini kapsamaktaydı. Yemek adları bile şehvetliydi.

Potage Sévigné

Paupiette à la Reine

Croustade de foie gras à la Lucullus

Croustade d'ananas en Sultane

Supreme de faisan à la Circasienne

Kadın Budu

Bar à Valide

Dilber Dudağı

Odalık Gamzesi
La voix de Roxalena
Hanım Göbeği

Mızıka takımı Mozart'ın *Saray'dan Kız Kaçırma* operasından parçalar çalarken, Casimir, diğer centilmenlerle birlikte şampanya içmekteydi. Operanın konusunu hatırladı, Belmonte'nin, kötü paşanın kaçırdığı sevgili Konstanze'sini kurtarmaya gelişini.

Birden herkes bir an sustu ve imparatoriçenin gelişi ilan edilirken mızıka takımı Beethoven'in *Türk Marşı*'nı çalmaya başladı.

Eugénie, göğüsleri iyice açık gümüşü elbisesiyle içeri girdi. Başına elmas ve incili bir taç takmıştı. Boynunda Fransa krallık tacına ait olan en büyük elmas, *Le Régent* parlıyordu.

Ardından küçük, tuhaf adımlar atarak Kukla girdi. Krallık mavis, krinolinli bir elbise giymişti, imparatoriçe ziyafet nedeniyle armağan etmişti elbiseyi (Bay Worth'ün tasarımıydı elbette). Ama odada erkekler olduğu için yüzü peçeliydi.

Kayar gibi yürüyordu. Prensler, elçiler, şık yabancı hanımlarla dolu salon gözünü kamaştırmıştı. Daha önce asla erkeklerin arasına karışmamıştı Kukla.

Casimir gözlerini ondan ayıramıyordu. Gözlerinin rengi minyatürdekinden çok daha çarpıcıydı Kukla'nın.

Yemekte imparatoriçe padişahın yanına oturdu, sultanın iki yeğeniyle birlikte Paris'e yaptığı ziyareti andılar. İlk kez bir Osmanlı padişahı yabancı bir ülkeyi ziyaret etmişti o günlerde. Dürüst, ayakları yere basan bir sevimliliği vardı sultanın.

Frenklerin kur yapma oyunu hakkında en küçük bir fik-

ri yoksa da, Doğu Akdeniz'e özgü öyle erkeksi bir havası vardı ki, Fransız sarayındaki hiçbir erkekte bu niteliği bulamazdı imparatoriçe.

Ayrıca, haremde birçok eşi ve cariyesi vardı. Kocasını III. Napoléon'dan pek farkı yoktu aslında. Tekeşli olmakla övünebilirdi imparator ama bir sürü de metresi vardı.

Eugénie, falcının kehanetini hatırladı. Doğu'da âşık olacağını söylemişti imparatoriçeye. *Je reviens*. Ama o, bir erkeğe asla o kadar güvenememişti ki bir seçim yapsın. Bir imparatoriçe asla kendini kaybedemezdi.

Haremdeki akşamüstü çayı Eugénie'nin hayallerine gem vurmuştu. Önüne her yeni yemek getirildiğinde kendini daha fazla tehdit altında hissetti.

Birkaç sırdaşının duyabileceği bir sesle fısıldadı, "Valide Sultan yemeğime zehir koydurmuş olabilir diye korkuyorum."

Kukla gönüllü oldu, "Yemeklerinizi tatmaktan onur duyarım majeste," dedi. Aimée de Rivéry'nin yemeklerini hiç duraksamadan tatmaya alışkındı.

"Hayır, yalvarırım çeşnicibaşınız olma şerefini bana bahşedin majesteleri," diye biri sözünü kesti. "İzin verin majesteleri."

Bu ses! Kukla bütün bedenine bir ılıklik yayıldığını hissetti. Başını kaldırdı, gözleri Casimir de Châteauneuf'ün gözleriyle karşılaştı. Hiç kuşku yoktu. Hiç.

Aşk meleşinin oku yaydan fırladı. Birbirlerini tanıdılar. Gördükleri âştı, insan ırkının avuntusu, evrenin koruyucusu, hassas varlıkların ruhu... Körpe aşk.

"*La Poupée*," diye fısıldadı Casimir.

Dünya gözden yitip gitti. Kukla, hayatı ve rüyayı ayırt edemiyordu. Yavaşça gözlerini indirdi ama duvardaki soyut bi-

imler başını döndürdü. Dengesini yitirdi, inili zemine yığıldı.

Casimir de Châteauneuf iğdleriyle uzanıp onu kaldırmak istedi. Eugnie başını hayır der gibi salladı. *Ona dokunulmamalı. Bu lemde, bir erkeĝin dokunuşu ölüm pcĝ anlamına gelebilir.*

Casimir geri çekildi, haremaĝasına bıraktı bu şerefi.

Kukla o gece Beylerbeyi'ndeki havadar odasında yatar-ken, yine rüyasına döndü. Uykudaki sarayın koridorlarından hırsız gibi geçti, merdivenlerden indi, gözlerinden uyku akan haremağalarına görünmeden bülbül köşküne gitti.

Şurup gibi bir akşamdı, gökte dolunay parlıyordu. İnsan havadaki nemi öpebilirdi. Çevre ak afyon çiçeklerinin hafif esintide dağılan baygın kokusuyla doluydu. Sarısalkımlar başlarını eğmişti, kameriyeyi saran yaseminin dalları arzuyla tutuşan böceklerle kıpır kıpırdı.

Casimir de Châteauneuf aynı anda, aynı rüyanın peşinde uyandı. İhlamurların arasından köşke koştu.

Kameriyede tek başına duran silueti gördü. Merdivenler-

den çıkarken yüreği kaçınılmazın beklentisiyle yerinden fırlayacak gibiydi.

“*La Poupée!*” dedi.

“*Je vous aime.*”

“*Je vous aime.*”

Elleri ellerini, dudakları dudaklarını buldu. Birbirinin uzantısı haline gelen bedenleri aynı anda kımıldadı. Yalan yok. Sınır yok.

Eugénie o gece huzursuzdu, bu Doğu dünyasına özgü duyguların yoğunluğuyla sarsılmıştı. Her şeyde öyle erotik, öyle şiddetli incelikler vardı ki.

Taze havayı içine çekmek için balkon kapılarını açtı. Karşı kıyılarda sultan saraylarının ışıkları parlıyordu: Dolmabahçe, Çırağan, Yıldız, Topkapı sarayları.

Hafif bir ayak sesi duydu. Ay o kadar parlaktı ki elini gözlerine siper etmek zorunda kaldı. Zarif hareketlerinden anladığı kadarıyla çarşafli bir kadın, manolyalı yolda hayalet gibi hızlı adımlarla ilerledi.

Bir erkek aksi yöndeki patikayı izledi.

İmparatoriçe anladı. Ziyafette ikisi arasındaki esrarengiz çekimi hissetmişti.

Harem ile selamlığı birbirinden ayıran çeşmeli odaya doğru yürürken Casimir içeri girdi.

“Sultan bahçelerinde köklerinizi mi arıyordunuz, Casimir de Châteauneuf?”

“Yalnızca meyveleri, majesteleri.”

“Olağanüstü bir kadın, değil mi? Onu Paris’e götürmek isterdim,” dedi Eugénie. Padişah her istediğini yerine getiriyordu. Kur yapıyordu imparatoriçeye. *La Poupée*’yi neden armağan etmesindi ki? “Burada onun değerini anlayamazlar, harcanır.”

“Böyle bir çiçeğin yerini değiştiremezsiniz.” Casimir kararlıydı. “Bizim saraylarımızda solar, ölür. Entrika duygusu yok onda. Çiğ çiğ yerler onu.”

Eugénie, Casimir’in gözlerinde aşkınlığı gördü. “Yüreğinizin emirlerine uymamalısınız Châteauneuf. Size felaket getirir. Benim gibi siz de biliyorsunuz ki sultanın kişisel malına göz dikmek bir kompliman değil hakaret olur.”

“O zaman ikimiz de ona sahip olamayız.”

“Diplomasi budur.”

“Bu kaderdir, majesteleri.”

E rtesi sabah Kukla ortadan kayboldu. Maiyetinden biri Eugénie'ye, şafaktan hemen önce bir gece kuşununkine benzer bir sesle uyandığını, birkaç adamın çarşafı bir kadını kayığa bindirdiklerini gördüğünü söyledi. Kadın direnmiş ama susturulup kaçırılmıştı.

“Valide Sultan,” dedi Eugénie. “Beni cezalandırıyor.”

Casimir de Châteauneuf, koridorlarda çılgın gibi düşünerek bir aşağı bir yukarı dolaştı. *La Poupée* gitmişti! Tam onu bulduğu anda ortadan kaybolmuştu!

“Kader ikimize de ihanet etmişe benziyor Casimir. Ne yapacaksınız?”

“Onu tekrar elde etmek için yapmayacağım hiçbir şey yok.”

Padişah, Fransız centilmenlerini Karadeniz yakınlarındaki av köşkünde sülün vurmaya davet etti. Egzotik kuşlara tutkusu bir sır değildi.

İyi nişancı ve iyi avcı olan Casimir de Châteauneuf bütün ustalığını gösterdi. Majestelerinin güvenini kazanmalıydı. Majesteleri çok etkilendi.

Casimir, Doğu’da erkeklerin kadınlar hakkında konuşmasının yasak olduğunu biliyordu, sis ve barut dumanıyla çevrili oldukları zaman bile. Ama her iki gelenekte de iyi bilinen bil-meceler çerçevesinde yasakları aşmak mümkündü.

“Büyüdüklerinde ‘canlı bebek’lere ne olur?” diye sordu padişaha.

“Yine hanımlarının mülkiyetinde yaşarlar.”

“Peki, hanımlarının başına bir şey gelirse?”

“O zaman evlendirilirler.”

“Her zaman mı?”

“Çoğunlukla. Eğer kurallara karşı gelmemişlerse.”

Demek öyle.

“Ne gibi bir kural?”

“Örneğin erkeklerin dünyasına özgü şeyleri öğrenmeleri.”

“Peki o zaman?”

“Gözyaşı Sarayı.”

“Gözyaşı Sarayı nedir?”

“İstenmeyenlerin sarayı.”

“Gözyaşı Sarayı’ndan nasıl çıkılır?”

“Büyük bir fedakârlık yapılırsa.”

“Sonra?”

“Bana böyle sorular sormayın de Châteauneuf. Siz bir kâfirsiniz. Bizim cennetimize giremezsiniz.”

“Herkesin birkaç hayatı yok mudur?”

“Elbette ama kısmeti tektir.”

Casimir de Châteauneuf imparatoriçeye *La Poupée*'nin Gözyaşı Sarayı'nda olduğunu, kendisinin de İstanbul'da kalmaya karar verdiğini bildirdi.

Eugénie ne gülümsedi ne de erkeğin yüreğini huzura kavuşturacak bir çözüm önerdi.

“Hepimiz âşık oluruz,” dedi. “Ama aşk fedakârlık gerektirdiğinde, ıstırabını da çekeriz. Peki ne kalır geride? Yapılması gereken sevgili Casimir, ateş hâlâ parlıyorken kaçıp gitmek...”

Süveyş yolculuğu başlamadan önce Casimir de Châteauneuf, Mısır'da onları bekleyen Ferdinand de Lesseps'e teslim edilmek üzere Eugénie'ye özel bir mektup verdi. Zarfın içinde iki mektup daha vardı. Biri Paris'te Quai aux Fleurs'de egzotik kuşlar satan bir adama yazılmıştı. Diğeri ise Palais Royal'in kemerleri üstündeki dairede oturan, kısl yeleli, minik dolgun dudaklı metresine.

“Mektupların sahiplerine teslim edileceğinden nasıl emin olabiliyorsunuz?” diye sordu Eugénie. Sigara tütüren bir sfenkse benziyordu.

“İrademize yön verirken hiçbir şeyden emin olamayız majesteleri.”

Aigle 19 Ekim’de, sabah saat onda İskenderiye’ye hareket etti.

Padişah birbirinden şahane ayrılık armağanları yağdırdı; biri, kocası İmparator III. Napoléon’a verilecek altın kaplı bir kılıçtı ve üstünde “*Il y a deux choses importantes pour un empereur: pese et vainc*” yazıyordu. (Bir imparator için önemli olan iki şey vardır: Tatmak ve kazanmak.)

Ama imparatorun çevresindeki dil bilen kişiler acaba bu, özellikle hesaplanıp yapılmış bir hakaret mi, diye merak ettiler.

Doğrusu “*pese et vainc*” okunduğunda, fena halde “pezevenk”e benziyordu.

Casimir rıhtımda durup Ege’ye doğru yol alan tekneye

baktı. Bir yabancılaşma duygusu kapladı içini. Eski benliği sanki gemiyle birlikte gözden kayboluyordu.

Dolmabahçe'deki yatak odasının penceresinden padişah da seyrediyordu gemiyi. Yitirdięi her şey için derin bir hüzün duymaktaydı. Eugénie'yi alıkoymak isterdi. Ama geleneklere göre başka bir erkeğin kadınını alamayacağından arzusuna ulaşması imknsızdı. Tabii savaş ganimeti olarak almak dışında, ki, Abdülaziz hayale daldığında Napolyonvari boyutlarda çarpışmalar düşünürdü.

Eugénie, *La Poupée*'yi yanında götürmedi. Sultandan böyle bir şey isteyememişti. İnce bir öngörüyle Valide Sultan'a karşı çıkmanın kötü niyet belirtisi olacağını anlamıştı.

Ama Beylerbeyi pencerelerinin çizimlerini, Tuileries'deki yatak odası için kopyalattırmak üzere yanında götürdü. Boğaz'ın muhteşem manzarasını seyretmenin nasıl bir şey olduğunu, bir an için olsa da tattığı o zevki daima hatırlamak istiyordu. Çiy taneciklerini pırlantaya dönüştürecek kadar řa-irleşen hükümdarı da hiç unutmayacaktı.

Thomas Cook'un *Seyahat Haberleri*'nden, 1 Temmuz 1869:

17 Kasım'da yüzyılımızın en büyük mühendislik projesinin başarısı görkemli bir açılış töreniyle kutlanacak ve bu törende hemen her Avrupa kraliyet ailesinin özel temsilcileri hazır bulunacak... Bu [modern] inşaatta her şey devasa boyutlarda ve yapıları anlatan, Şövalye St. Stoess'in kalemin-den çıkmış küçük bir broşürü okuyunca, bu başarının ardındaki büyük ustanın, Mösyö Ferdinand de Lesseps'in dehası bizi şiddetle etkiliyor. Onun sebatı, serinkanlı cesareti ve öngörüsü sayesinde

yüzyılların rüyası nihayet elle tutulur, gözle görülür bir gerçek haline geldi... Bu rüya Doğu ile Batı'yı yakınlaştırmak, böylece de farklı çağların uygarlıklarını birleştirmektir.

Mısır Hıdivi İsmail Paşa zorlu bir ev sahibiydi. İki denizin birleşmesini kutlamak üzere piramitlere bir gezi, Nil’de yolculuk ve egzotik operalar düzenlemişti.

Aida’nın galası yapılacaktı ama Verdi –çok üzülerek de olsa– zamanında yetiştiremediği için konuklar Rigoletto’yla yetinecekti.

Debdebeli açılış balosuna binlerce kişi katıldı. Bu kadar tacın bir araya geldiğini şimdiye kadar kimse görmemişti.

İmparatoriçe Eugénie, âdeti olduğu üzere, elmaslarla bezeli kırmızı bir tuvalet –tasarımı Bay Worth’e aitti elbette– giymişti. Tuvaletin etekleri hafifçe kaldırılıp arkada toplanmıştı. Kum saati gibi korse, imparatoriçenin bütün hatlarını

ortaya çıkarıyordu. Her yerde –Harem’de bile– hanımlar arasında çılgın bir modaya yol açacak şu ünlü *tournure*’u da ilk o gece tanıtmıştı.

Seçkin turistlerin arasında “uygarlığın büyük haccını” kaydetmeye gelen ve Beheyra’da Nil gezisine çıkan tanınmış sanatçılar da vardı.

Büyük çöl ressamı Fromentin, “İmparatoriçeyle akşam çayına davetliyim,” dedi. “Bu sevimli kadın pek kalpsiz. Çok çekici ama haydi zalim demeyeyim, çetin ceviz.”

17 Kasım 1869’da Süveyş ile Port Said arasındaki kanal trafiğe açıldı. Sular, çok zamandır ayrı kalmış sevgililer gibi birbirine kavuştu. Eugénie zarif eliyle simgesel kurdeleyi, göbek bağını kesti, böylece iki denizin kavuşmasını, ebedi kadın dünyasının âlemine çıkardı.

Aigle, kanaldan ilk geçecek teknelerin başını çekti, onu, ticaret ve savaş gemilerinin etkileyici korteji takip ediyordu. Gece, Timsah Gölü’ndeki İsmailiye’ye demir attılar. Hıdiv yine alışılmamış şenlikler düzenlemişti.

Ertesi gün Acı Göller’e vardılar. Nihayet küçük filo Süveyş’ten Kızıldeniz’e geçti.

Ferdinand de Lesseps’in güçlü bariton sesi işitiliyordu: “Mücadele ettik, hazırlandık, yarattık, elde ettik, gördük, harekete geçtik, inat ettik, ilerledik ve başardık. İmkânsız diye bir şey yoktu. Bizi hiçbir şey durduramadı. Sonuçtan, *le grand but*’tan başka hiçbir şey önemli değildi.”

Eugénie, eldivenli elinde şemsiyesini tutarak *Aigle*’ın küpeştesine yaslanırken, perde arkasından nüfuzunu kullanmıyordu bütün bu çalışmaların hiç meyve veremeyeceğini düşündü.

Lesseps başarısını ona borçluydu. Gerçekten de dünyayı sarsıyordu Eugénie.

“Kıstağın delinmesi” sayesinde artık Afrika kıyıları boyunca tam dört bin mil dolaşılmayacaktı. Beş bin yıldır insanlığın bir parçası olmuş büyük bir denizcilik geleneği böylece sona ermişti.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

*Bir dünya istemek ateş,
o dünyayı elde etmek dumandır.*

ÇİNGENE ATASÖZÜ

Casimir de Châteauneuf güneye, bir süre önce neredeyse öleceği İzmir'e döndü. Rüyasına o kadar yaklaşmıştı ama gerçekleştirememişti işte! İradesinden daha güçlü bir kuvvetin varolduğunu kabul etmişti artık.

İzmir'den Ege'nin içlerine daldı. Bir zamanlar Dionisios ve dostlarının hoplayıp zıpladığı teraslanmış tepelerde binlerce üzüm bağı darmadağın duruyordu. Etrüsklerin Batı'ya götürdüğü üzüm türleri.

Yerel üreticilerle en kaliteli, aşılacak kadar sağlıklı, *phylloxera*'ya dirençli kütükler için pazarlık etti.

İzmir limanından yüklediği sandıklar dolusu garip, yamru yumru kök önce Marsilya'ya, oradan da Châteauneuf du Pape'taki Grange du Souvenir'e gidecekti. Malikâne yöneti-

cisine en iyi aşılama tekniği konusunda açık talimatlarını da eklemişti.

Antoine, André ve Alphonse için de birer genç deve gönderdi. (Güney Fransa’da arada bir görülen develer bunların soyundandır.) Espérance’a da bir torba çiçek tohumu. Hüzünlü anılar için adonis, pişmanlık için ahududu, bağışlanmak ve unutulmamak için mavi çançicekleri. Bütün hüznüyle biliyordu ki karısı çiçeklerin dilinden anlamazdı ama çiçekler onun dilini bilirdi.

Gözyaşı Sarayı'nda yaşayan Kukla'nın akli durmadan bahçedeki adamla meşguldü. Gerçekten onu görmüş müydü, yoksa bu da bir rüya içinde rüya mıydı? Paylaştıkları, uçup giden birkaç dakikanın yoğunluğu rüyalarından sonra da devam ediyor, Kukla'nın yaşamasını sağlıyordu.

Öteki kadınlara sordu, "Ben buradan bir yere gittim mi?"

Yatağının birkaç gece boş kaldığını söylediler. Ama nereye gitmişti, onu bilemezlerdi.

Kukla o zaman onlara sırrını anlattı. Böyle şeyleri açıklamak tehlikeliydi ama olsun. Fransa imparatoriçesini, şık hanımefendileri, güzel elbiselerini, eteklerinin altına giydikleri "krinolin" denen tuhaf çemberleri. Külot pantolonlu centilmenleri. İmparatoriçenin giymesine izin verdiği krallık ma-

visi elbiseyi anlattı onlara. Padişahın verdiği ziyafeti, imparatoriçe için yaptırdığı mermer sarayı ve pırlanta gözyaşlarıyla bezeli zümrüt yaprağı. Aimée de Riverý'nin türbesine diktığı *amaryllis*'i anlattı. Haseki sultanın imparatoriçeyi "tokatlaması"nı ve kendisinin baygınlık geçirişini.

Sonra adamı anlattı, adını hâlâ bilmediği ama rüyasında her gece buluştuğu adamı.

Asla kendisinin olamayacak bir hayata ağladı. Öteki kızlar da ağladılar, Kukla'ya o öpücüğü, adamın dokunuşunu yine anlattırdılar, başlarından hiç böyle bir olay geçmemiştir, geçmemesi gerektiğini de biliyorlardı. Şimdiki hayatlarında olmazdı bu. Kısmet işte! İnsanın alnına yazılmış.

Ağzından çıkan her sözcükle sevdiceğinin yüzü, bül-bül köşkünde kucaklaşmaları Kukla'nın gözünde canlandı. Başka hiçbir şey düşünemiyor, aklı hep o tek ana yoğunlaşıyordu. Bütün sözcükler donmuştu, yalnızca *je vous aime*, *je vous aime* vardı, dillerindeki tek sözcükler. Sözcüklerin şarkısını bir daha, bir daha söyledi, sonunda tekrarlamaları onu huzura kavuşturunca uyudu ve aynı rüyayı gördü.

Kukla yavaş yavaş kendini Gözyaşı Sarayı'ndaki ışısız hayatına alıştırdı. Artık sarayın izbelerindeki bütün kadınların *je vous aime*, *je vous aime* diye mırıldandıkları duyuluyordu. Ve bütün haremağaları da kendi koğuşlarında tiz sesleriyle fısıldaşıyorlardı: *Je vous aime*, *je vous aime*.

Casimir de Châteauneuf, İzmir'den İstanbul'a döndü. Tarabya'da Boğaz'a nazır bir yalı tuttu.

Her gün Yıldız Camii'ne gidip yere bağdaş kuruyor, bir mutasavvıftan *Kuran*'ı öğreniyordu. Bu karmaşık yazıyı sökmeye kararlıydı, henüz anlamadığı ama ta bağrında duyduğu o ahenkli sözcükleri tekrarlıyordu. Saçma bulmadı bu durumu. Paradoks, hayatında daima anlamdan üstün gelmişti.

Mutasavvıf, Casimir'in içindeki bütün eski bağları, Katolik geleneklerini, ayinleri söktü aldı. Tütsü yaktı, Casimir'i geçmişinden, hatta adından koparan hayır dualar okudu. Çok geçmeden, bu Fransız Osmanlıların dilini kusursuz bir aksanla konuşuyor, *Kuran*'ı okuyabiliyordu. *Amor vincit omnia*.

Züppe giysilerini attı, siyah istanbulin ve kırmızı fes giydi. Bütün Türk beyleri gibi bıyık bıraktı. Kahvehanelere gitti, tavla oynadı, nargile fokurdattı. Minör perdeden şarkı söylemesini öğrendi.

Usta bir aktör gibi kimliğini yeniden yaratmıştı.

Artık Kasım Bey'di. Öğrenimini tamamladığında öğretmeni vermişti bu adı ona. Bir zamanlar Casimir de Châteauneuf olan kişi, bir kurgu dünyasına çekilmişti artık.

Kasım Bey, Espérance, Antoine, André ve Alphonse'a mektup yazmak üzere oturdu. Onları bırakıp gitmesini nasıl açıklayacaktı? Tek bir sözcük gelmedi aklına. Yüzlerini unutmaya başlamıştı bile, anılarının boş yankılarında yalnızca sesleri kalmıştı.

Kuşlar geldi. Paris'teki satıcı, Kasım Bey'e her birinden bir çift göndermişti: Çin ve Malayalar, Koşınşinler ve Şangaylar, Çingeneler ve Cavalar, Lamonalar, Crevoconerler ve Certhialar, sorguçlular ve altın sülünler, beyaz legorinler ve Rhode Island kırmızıları, Leh ve Hamburg horozları, kara İspanyollar ve Bantamlar, Minorka ve Endülüs cinsleri, Sumatra tavukları ve tabii sultanlar.

Kasım Bey, kafesler yedeğinde, Yıldız Sarayı'na yollandı. Padişahın egzotik kuşlara bayıldığını herkes bilirdi. Ayrıca "dönme"nin saraya girebilmek için zengin armağanlar verdiği dedikodusu da yayılmıştı.

Casimir padişahın perdeleri sıkı sıkı kapalı odasına girdi-

ğinde, Abdülaziz XIV. Louis tarzı bir koltukta oturuyordu. Sıkıntılı ve suskundu, *mal de siècle*'den mustarıptı, ruh yorgunluğu ile vesvesenin derinlikleri arasında gidip gelmekteydi.

Casimir daha sonra hatırlayacaktı: Sultan kendisini bekleyen trajik kaderi görmüş gibi huzursuzdu.

Uyuyormuşa benzeyen ama uyumayan büyük bir kertenkele gibi Casimir de Châteauneuf'a baktı. Bir zamanlar birlikte avlandığı, Gözyaşı Sarayı'ndaki Kukla kızı fena halde arzulamış olan şu duyarlı Fransız centilmen. Aşkın budalalığı. Şu gâvurun saraydakiler gibi istanbulin giyip soytarıya benzesinin başka nedeni olabilir miydi? Yine de karşısındaki adam, hayali solup giden Eugénie'nin, ele geçiremediği arzu nesnesinin yadigârıydı.

Casimir, Türkçe olarak, "Büyük fedakârlığı yaptım majesteleri. Artık adım Kasım," dedi padişaha.

"Ne çabuk! Ama dilimizden birkaç sözcük ve giysilerimizden birkaç parça size bizden olma iznini bağışlamaz Châteauneuf."

"Sizden biri oldum, her şeyimle. Zamanla daha da size benzeyeceğim efendim. Kismetim böyleymiş."

"Burada kalırsanız Châteauneuf, ülkenize asla dönemezsiniz. Şeriata göre eğer yine Hristiyan olursanız, ölüm mahkûm edilebilirsiniz. Müslüman olunca yalnızca eski inancınızı değil, adınızı, ailenizi ve ülkenizi de kaybedersiniz. Artık kendiniz olmaktan çıkarsınız."

"Bunu biliyorum."

"İnsan sonradan pişman olacağı bir kararı vermemeli."

"O zaman hiç umut olmayan bir dünyaya kısılp kalırsınız."

"Şu halde ziyaretinizin asıl nedenini anlatın bana."

Kasım Bey yeleğinin cebinden üstü lalelerle işli yeşil kadi-

fe bir kutu çıkardı. “Birkaç yıl önce, bunu Paris’teki bir antikacıda buldum.”

Padişah zarif kutuyu açtı ve tirşe hatlı genç kadının minyatürüne baktı. Bir gözü mavi, bir gözü sarıydı.

Fransızın kararlılığını ve bu kararlılığın ardındaki özgürlüğü kıskandı. Uzun uzun portreye baktı, sonra minyatür kutuya koydu ve Kasım Bey’e geri verdi.

“Pekâlâ, isteğinizi yerine getireceğim. Saygıdeğer imparatoriçenize bağlılığımın bir nişanesi olarak da size Make-donya’da bir toprak vereceğim. Ama sizi uyarıyorum, arazi-de bir avcı kulübesinden başka bir şey yok. Birkaç yıl önce on dönümüne şaraplık üzüm dikildi ama tek damla şarap elde edilemedi. Usta şarapçı olduğunuzu söylemişlerdi bana. Yaratıcılığınız ve hayal gücünüzle ne yapabileceğinizi gösterin bakalım Kasım Bey. Üzümleri altına çevirin. Belki o zaman sizi ciddiye alırım.”

Padişah birden ayağa kalktı ve yan salonun kapılarını açtı. Gıdıklayan, kanat çırpın tavuklar, horozlar hükümdarın ayakları dibine toplıştı. Sultanın yüzü aydınlandı. Bunlarla askercilik oynayabilirdi. Payeler verebilirdi. Kocaman kırmızı bir horozu yakalayıp boynuna cesaret madalyasını geçirdi. Kasım Bey seyrediyordu.

Padişah ürkmüş kuşa, “Bu sarayı yapmak için bir tekkeyi yıkmışlar, şimdi de imamları talihimin döneceğini söylüyor,” dedi. “Kem göze inanırım. Ya sen? Başka bir saraya mı geçsek, majesteleri?”

Sultanın akli dengesinin bozulduğu dedikoduları asılsız değildi demek. Ama Kasım Bey istediğini elde etmişti.

O gece Kukla bir rüya daha gördü. Valide Sultan onu alıp götürmek için “onları” göndermişti. Kırmızı gelinlik gi-
 yiyordu. Bir araba Gözyaşı Sarayı’nın dışında onu bekliyor-
 du. Yedikule’ye doğru sarsılarak yola çıktılar.

Uyandığında ortalık henüz karanlıktı. Müezzin sabah eza-
 nını okuyordu. Sanki bütün bunları eskiden de yaşamıştı. Bu
 günü yaşamıştı. Yedikule’ye kapatılanların asla kaçamadığını
 biliyordu. Ama içinde alışılmadık bir huzur vardı.

Kurbanlık koyun gibi, abdest almak için hamama girdi, şi-
 falı otlardan ve kokulu çiçeklerden yaptığı yağlarla vücudunu
 ovdu. Âdeta törenle, Aimée de Rivery’nin verdiği kırmızı el-
 biseyi giydi, bir zamanlar hanım sultanını süsleyen yakut kol-
 yeyi ve ateş rengi opal küpeleri taktı.

Rüyanın önceden uyardığı gibi, bir hadım ağa, onu almaya “geldiklerini” bildirdi. Arkadaşlarıyla vedalaştı, onları öptü ve sahip olduğu her şeyi aralarında paylaştırdı.

Gözyaşı Sarayı’nın soğuk koridorlarından geçerken ardından çok gözyaşı döküldü ama yine o duygu vardı içinde, saydam bir kozanın içinde kayıyormuş gibi, ipekten bir tünelde koşmaktaydı.

Darüssaade’de bir araba onu bekliyordu. Bir haremağası arabaya binmesine yardım etti, sonra kapıyı kapadı.

Araba taş döşeli sokaklarda sarsılarak kentin muazzam surlarına doğru ilerledi. Önce Ayasofya meydanından geçip Sultanahmet Camii'ne ve Arkadios Hamamları'na doğru gitti, ama At Meydanı'nda aniden durdu.

Arabanın içinden bir erkek sesi, "Devam et!" diye bağırdı.

Çemberlitaş'ı ve Nuruosmaniye'nin kubbesini gördüklerinde, araba yokuş aşağı vurup dört nala vadiye indi.

İmparator Valens'in narin çift katlı su kemerine asmalar birer mahya gibi sarılmış, aşağıdaki evlere doğru kol atmıştı. Arabacı alnını sildi, başlığını dizlerinin arasına koydu ve atları yavaşlattı.

Araba şimdi su kenarından ağır ağır ilerliyordu, sivri taş-

larla döşeli yoldan, bir süre önce yeniçerilerin katledildiği Et Meydanı'nın ardındaki esir pazarına doğru yöneldi. Sonra birden Bayrampaşa Deresi köprüsüne çıktı. Ortacılar bahçesinin önünde durdu.

Ses yine, “Devam et!” diye emretti.

Arabacı bir ıslık çalıp atları tırısı kaldırdı, çınarlı yoldan İstanbul'un harap ve hüznünlü mahallelerine girdiler. Surların Yedikule'ye, oradan da Marmara'ya uzandığı Blaherna'ya geldiklerinde arabacı susuzluk ve yorgunluktan ağlamaklı hale gelmişti.

Sokaktaki insanlar bir sanduka gibi sıkı sıkı kapalı, kafesleri perdeyle örtülü arabaya meraklı gözlerle bakıyorlardı. Bir ara perdeyi açan narin bir elin saçtığı beyaz gül yaprakları, kızıl gelinciklerle kaplı geniş bir tarladaki kelebekler gibi rüzgârda uçuştı.

Arabacı bir erkek sesi duydu: “*Je vous aime.*”

“*Je vous aime,*” diye yanıtladı bir kadın sesi.

Güneş Edirnekapı'dan batarken araba durdu. Bir adam indi, kırmızı gelinlik giymiş peçeli bir kadına kolunu uzattı.

Kadın taparcasına sevgi dolu gözlerle adama baktı ve sordu: “Adınız ne?”

Rumeli boyunca Kasım Bey ile Kukla bir deve kervanı-na katıldılar.

Kasım Bey, Kukla'nın devamlı gördüğü uçan develer rüyasını bir parça olsun gerçekleştirmek istemişti. Ne de olsa ortak efsanelerini oluşturmuştu bu rüya.

Çatalca ve Dimetoka yolunda ayçiçekleriyle kaplı Trakya'yı baştan başa kat ettiler. Drama ve Saray'dan sonra Vardar Irmağı'nı geçip sonunda Makedonya'nın vampir dolu ölü topraklarına vardılar.

Geceleri ne idüğü belirsiz hanlarda ve kervansaraylarda kaldılar, Kukla uyurmuş gibi yaparken, Casimir eli hançerinde nöbet bekledi.

Birbirlerinin bu kadar yakınında olup da dokunmamanın

tatlı ıstırabı tutkularını artırıyordu. Bedenleri alev alevdi, yalnız kalıp birbirlerine dokunacakları anı sabırsızlıkla bekliyorlardı.

İki hafta sonra Crna Irmağı'nı geçip Pirlepe'ye vardılar.

Rüzgâr sert, toprak soluk ve taşlıydı. Havada toz bulutları kol geziyordu. Solgun, sarkık üzüm kütükleri ürün vereceğe benzemiyordu. Her şey boz bulanıktı. Renksizdi.

Kasım Bey üstlerine gelen bir yaban domuzunu vurdu. Kış boyunca da domuzun etiyle yetindiler. Sıcak bir yuvaları olsun diye odun kesti, kulübeyi kayın kabuklarıyla yalıtı. Kukla çeşitli otlar topladı, hikâyeleriyle basit dünyalarına sihirli bir değnek dokundurdu.

Âşıklar birbirleriyle ve bu hayatlarında hiç ummadıkları o bütünleşmeyle öyle doluydu ki, sert geçen kışın zorluklarını fark bile etmediler.

Birbirlerinin kollarındaki sonsuz saatlerde, iki dünya hiç bu kadar birleşmemiş, bu kadar kaynaşmamıştı. Her anları,

rüyalarında ilk kez birbirlerini gördükleri gece gibiydi, arzunun döngülerinde dolanıp duruyorlar, ilkel bir raksın ritmine kapılarak yasak âlemlere girip çıkıyorlardı.

Birbirlerine dokunmadan geçirdikleri her an işkenceydi, uykuda bile. Yavaş yavaş her biri ötekinin rüyasına girmeyi öğrendi. Birbirlerinin kolları arasında, kuş uçmaz kervan geçmez kırlıklarda dönüp duran toz bulutlarıyla çevrili yatar-ken, rüya içinde rüyalar gördüler, sonsuza kadar uzanan aynalı salonda birbirlerini kovaladılar.

Rêve à deux'yê girmişlerdi.

Kukla'nın toprağın armağanlarını devşirme konusunda-ki düşünceleri, dağkeçilerini ve yaban güvercinlerini öldürüp yemeyi kapsamıyordu. Geçmişinin sulu domateslerini, acı patlıcanını, zeytin ağaçlarını özlemişti.

Her sabah Sessiz Göl'e gidip yosun ve kabuk toplar, bunları inatçı toprağa karıştırırdı. Oraya buraya tohum ekmeye başladı. Kurumuş kuyuya At Pınarı'ndan kova kova su taşıdı. Bütün gün yalnızca kendisinin görebildiği bitki perileriyle konuşuyordu.

Baharda yağmurlar gelince her şey hiç beklemedikleri kadar yeşerdi. Tohumlar çatladı, bir çift yaprak çıkardı, sonra çoğaldılar. Çiçekler açtı, topraklar filizlendi. Çalılar, fidanlar, meyveler canlanıp gelişti.

Kasım Bey, Kukla'nın bitkilerle sohbetini, onları cezbedişini seyrederdi. Eğreltiotlarını çözdüğünü gördü. Görünmez bir gücün emrindeymişçesine ormanda çılgınca döndüğünü gördü. Bütün bunlar Kasım Bey'i hem büyülüyor hem de korkutuyordu.

Mevsim sonunda vadi yemyeşil olmuştu. Doğanın bu cömertliğiyle sonsuza kadar rahatça yaşayabilirlerdi. Ama Kasım Bey basit zevklerle tatmin olacak bir adam değildi. Güdük, solgun üzüm kütüklerine dalıp gidiyordu.

Kukla'nın bitki yetiştirme hünerinin, nasıl işe yarar hale getirilebileceğini hayal etti.

“Şarap yapacağız,” dedi Kukla'ya.

“Şarap mı?”

“Evet, tanrıların kanı.” Yaşamaya gayret eden üzümleri avucunda sıktı. “Bir yolunu bulup canlandıracağız bunları sevgilim. Göreceksin.”

Kukla bağlarda geçirdiği bitmez tükenmez saatlerde, her asmaya çocuğu gibi bakıyordu. Sarayın kütüphanesinde kitapların tozunu alıp sayfalarında kendini kaybettiği saatlerden beri hiç bu kadar zevkli bir iş yapmamıştı. Kasım Bey şaşkınlıkla bakıyordu ona, bu kadın büyücü müydü, deli mi, bilemiyordu.

Ona toprağı anlattı, güneşin açısını, don ve yağmurun tehlikelerini. Üzüm sıkmayı, mayalama sanatını anlattı. Bağların arasında “Grenache, Syrah, Cinsault, Counoise, Clairette, Muscardin, Mourvedre, Picpoule, Vaccarese, Rousanne, Bourboulenc” diye şarkı söyleyerek dolaşmasını hayretle seyretti.

Kasım Bey’i güldürüyordu bu. Kukla’nın hiç tanımadığı

üzüm türleriydi bunlar ama sahipleniyordu onları. Kukla'nın şarkısına katıldı, dudakları onunla birlikte açılıp kapandı, ikili şarkıları aşağıdaki vadide yankılandı.

Gece gündüz yerel fıçıcılarla çalışıp boy boy meşe fıçıları yaptı. Ürünün gelişmesini yönlendirdi, asit oranını, şeker seviyesini, pH dengesini ve asit fenik miktarını ölçtü. İklim, üzümlerle mükemmel bir ahenk içindeydi.

Bağlar yumuşak tepeler boyunca ta Sessiz Göl'e kadar uzanıyordu. Boğum boğum dalları erotik bir raksın dönüşüyle yükseliyor, kollarını daireler halinde birbirlerinin içinden geçiriyorlardı.

Sonunda yaprak çıkardılar, hepsi yeşilin en canlısıydı. Sonbaharda kızılın ve ayva sarısının çılgınlığına kapılınca, Kasım Bey ve Kukla coşkuyla şarkılar söylediler, dolgun salkımların arasında koşuşarak. Sonra yere serilip üst üste yuvarlandılar kahkahalarla. Tenlerinde kaybolan elleri ve dudakları, daha da derin bir doğurganlığı arıyordu.

Kasım Bey verandada oturmuş, ilk “Şarkın Sırrı” şişesindeki şarabın kadifemsi dokusunu, canlı çekiciliğini, eğlenceli ekşiliği ve baharlı lezzetini tadıyordu.

Châteauneuf du Pape’ın kokularını ve tatlarını hatırladı. Grange du Souvenir. Espérance. André, Antoine ve Alphonse. Seslerini duydu. Bir an için yüzlerini bile gördüğünü sandı.

İzmir’den gönderdiği armağanları, çiçek tohumlarını, develeri ve üzüm köklerini alıp almadıklarını, Châteauneuf du Pape’ta üzümlerin nasıl olduğunu merak etti.

Ama ne geçmiş için pişmanlık ne de gelecek için korku duyuyordu.

Abdülaziz şehzadeyken bir vuruşta bir öküzü yere devirmiş, “Cehaleti böyle yok edeceğim!” diye bağırmıştı. Halk büyük umutlar beslemiş ama heyhat, padişahın idealizmi fazla uzun sürmemişti. “Sultan Mahmut kana susamıştı” diyorlardı, “Abdülmecit de kadına. Ama Abdülaziz altın sever.”

Avrupa’nın ihtişamını gördükten sonra başladı her şey. Kendinden önceki padişahların hiç olmadığı kadar savurgandı. İngiltere’den bir düzine piyano getirtip, hamalların sırtına yükledi ki nereye giderse gitsin ardından müzik gelsin. Ülkede demiryolu yoktu henüz, buna rağmen lokomotifler ısmarladı.

Saraylar mekanik oyuncaklar, saatler ve konuşan kuşla-

rın sesleriyle cıvıldıyor, takırdıyordu. Bir gün kaplan koleksiyonu yapmaya kalkar, ertesi gün zürafa tutkusu başlardı. Bu hayvanları getirtmek için Hindistan'a, Afrika'ya adamlar yollardı. Gerçek askerlerle savaş oyunu oynamaya da bayılır, hatta saraylarını savaş alanına çevirirdi.

Aziz adında bir hizmetkâra rastladığında başka bir kimşenin onunla aynı adı taşımasına öyle öfkelenmişti ki bütün Aziz'lerin ad değiştirmesini emretti. Okul kitaplarını yeniden yazdı, Türklerin yenilgisi, Fransız Devrimi ve Hristiyanlık hakkındaki bütün sözleri sildirdi.

Tek gün geçmiyordu ki maliye nazırı istediği miktarı vermedi diye, padişahın bir öfke nöbeti yaşandığına dair fıkralar çıkmasın. Bütün bu acayiplikler saraydaki binlerce dil tarafından abartılmakta, bir komplonun ipleri ağır ağır gerilmekteydi.

Tuileries’de içişleri bakanı ciddi bir edayla İmparatoriçe Eugénie’ye elindeki telgrafi verdi, sonra sessizce odadan çıktı. Eugénie telgrafi, yüzünde sonsuz gibi süren boş bir ifadeyle okudu, sonra çevresini yakıp yıkan bir öfke nöbetine tutuldu.

Kocası, III. Louis Napoléon, Fransa İmparatoru, Bonaparte’ın yeğeni, Sedan’da yenilmiş ve seksen bin askeriyle teslim olmuştu. Kassel yakınlarındaki Wilhelmshöhe Şatosu’nda savaş esiri olarak tutuluyordu.

O an, Eugénie imparatorun bitip tükenmek bilmeyen sadakatsizliklerine ve evliliğinin bütün diğer sıkıntılarına duyduğu öfke, zincirlerinden kurtuldu. Oyunculuğunun doruğundaki büyük bir aktris gibi devleşiyordu âdeta.

Seyircisi yoktu.

Gerçekti her şey.

Aynı anda pek uzak olmayan belediye sarayında yeni cumhuriyet ilan edilmekteydi.

Tuileries dışında büyük ve gürültülü bir kalabalık toplanmıştı. Korkuluklar sökülüp fırlatılıyor, imparatorluk karakollarındaki yaldızlı kartallar, Napoléon ve ikinci imparatorluğun simgesi “N” harfleri paramparça ediliyordu. Kalabalık Eugénie’ye “Defol!” diye bağıyordu.

4 Eylül 1870’te sabahın geç saatlerinde, yasama meclisinden üç kişi imparatoriçeyi Tuileries’de ziyaret edip tahttan çekilmesini rica etti.

“Hükümdarlık benim elimde değildi ki bırakayım. Asla tahttan inmeyeceğim,” diye cevapladı.

Eugénie’nin en yakın dostları dışında herkes saraydan kaçmıştı, buna rağmen imparatoriçe yerinden ayrılmayı reddediyordu. “Son saatlerimi utanç verici, grotesk davranışlarla kirletmeleri muhakkak olan bu hayvanların eline düşmekten başka bir korkum yok,” diye itiraf etti. Küfrettiklerini işitebiliyordu. Kafasını kazıtacaklarını, eteklerini kaldıracaklarını, üstüne işeyeceklerini düşündü. Kanlı kafaların bir sepete düştüğünü gördü hayalinde. Büstü yatak odasında duran Marie Antoinette’e duyduğu hastalıklı tutku doruğa varmıştı.

Bastille’in düşüşünden sonra Marie Antoinette’in *sans-culotte*’ların zoraki konduğu olduğu sarayda değil miydi zaten? Eugénie, bahtsız kraliçenin hayvanat bahçesindeki bir hayvan gibi seyredilişini hayalinde canlandırdı. Sonra, o kadersiz ağustos günü işçi mahallelerinde çanlar çalmış, halk yığınları Tuileries’ye saldırmıştı. İsviçreli muhafızlar kraliçelerini sonuna kadar korumuştur (onu da korurlar mıydı?)

ama nafile. *Sans-culotte*’lar sarayı yağmaladıktan sonra Marie Antoinette’in sessiz bahçelerini terk ettiğinde, on sekiz çıplak heykel bin cesede boş gözlerle bakıyordu.

Akşam karanlığına doğru manevi olarak tamamen çöken Eugénie, teslim oldu.

El çantasından başka bir şey almadan Tuileries’yi terk etti, yüzü kat kat tülle örtülüydü, günlerdir değiştirmedığı siyah kaşmir elbisesinin üstüne yolculuk için bir pelerin geçirdi.

Ne para aldı ne de mücevher. Bundan sonra, yabancıların hayırseverliğine muhtaç olacaktı.

Havayı savaş kokusu doldurmuştu. Herkes elde edilecek kârdan söz ediyordu. Ama Kasım Bey bağlarına güveniyordu. Bağlarını genişletmek için topraklarını ipotek etti.

“Padişahın armağanı asla riske atılmamalı,” dedi Kukla. “Kutsal şeylere saygısızlıktır bu, hükümdarı katletmek kadar korkunç bir şey.”

Olayların nasıl gelişeceğini nereden bilmişti ki?

Eugénie ile tahttan indirilen imparatorun İngiltere’de sürgünde yaşadığı, Tuileries’nin terk edildiği hakkındaki rivayetleri onlar da duymuştu. Kasım Bey basit bir taşralı centilmen olduğu için talihine şükrediyordu, bütün entrikalardan uzaktı, rüyalarının gelini onu her türlü felaketten korumuştu sanki.

Ama kader yine ağını örüyordu. Baharın ilk günlerinde beklenmedik bir dolu fırtınası asmaları sırıklarından söktü götürdü. Mevsim sonunda bağlar Kasım Bey ile Kukla'nın elinden gitmişti. Alacaklılar her şeyi almış, yalnızca avcı kulübesi ve çevresindeki, ilk geldikleri günkü kadar boş ve çorak topraklar kalmıştı.

3 Mayıs 1876 günü, Osmanlı harbiye nazırı, kayığına binerek Boğaz'daki beyaz saraya gitti. Elinde şeyhülislamın fetvası vardı. Bu fetvayla padişah, akli başında olmadığı, devletin gelirlerini özel harcamalarına aktardığı ve devlete millete zarar verecek davranışlarda bulunduğu için azlediliyordu.

Nazır mermer rıhtıma çıktığında rüzgâr uğulduyor, dalgalar basamaklara vuruyordu. Kara tarafında iki tabur asker, Boğaz'da da donanma gemileri Dolmabahçe'yi kuşatmıştı.

Yağmurla ıslanan bahçelerden ilk tüfek sesleri duyulduğunda padişah kocaman yaldızlı yatağında on yedi yaşındaki gözdesi, güzel Çerkes kızı Mihri'yle yatıyordu.

Nazır padişahın odasına doğru yol alırken çığlık çığlığa bağırان haremağalarıyla karşılaştı. Ağalar telaşla oradan ora-

ya koşuştururken merdiven sahanlığında pembe gecelikli bir şekil belirdi.

Salonda çıt çıkmıyordu.

Padişah dimdik, kıpırdamadan durdu, sonra kılıcını başının üştüne kaldırdı. Gözdesi korkudan ağlayarak eteklerine yapışıyordu. Nazır dikkatle yaklaştı ve elindeki fetvayı padişaha uzattı.

“Kısmet,” diye içini çekti Abdülaziz ve fetvayı eliyle itti.

O anda saçı başı dağılmış Valide Sultan basamaklardan koşarak indi. Kendini nazırın üştüne atıp, tırnaklarını yüzüne geçirdi ve midesine bir tekme indirerek adamı yere devirdi. Haremağaları ikisini zorla ayırdılar.

Muhafızlar Abdülaziz'i Topkapı Sarayı'nda amcası III. Selim'in vahşice öldürüldüğü daireye kapattılar.

Gece cehennem gibiydi. Eski sultanların hayaletleri şafağa kadar Abdülaziz'i bırakmadı.

Ertesi gün Çırağan Sarayı'ndaki bir daireye nakledildi, annesi Pertevniyal Valide Sultan ve gebe gözdesiyle.

Abdülaziz kendi eliyle diktiği manolyalarla dolu bahçeye çıkınca bir muhafız içeri girmesini emretti. Bu aşağılanma sultanın çok canını sıktı. Beş gün beş gece hiç uyumadı.

3 Haziran'da annesiyle oturmuş Boğaz'dan geçen mavnaları seyrediyordu. Sekiz bin yıldır bu suyolundan geçen gemileri, şehre hükmetmiş imparatorları düşündü.

Kalkıp aynada kendine baktı. Kendi görüntüsünden ürk-tü.

Kasım Bey ile Kukla küçük kulübelerinde yan yana yatıyorlardı. *Rêve à deux* özlemini duymalarına rağmen uyku bastırmıştı, bilinçleri birbirinden ayrıldı.

Koyu bir çaresizlik içindeki Kasım Bey ayrı bir rüya görmekteydi, ama Kukla o rüyaya ne girebiliyor ne de sevdiğini uyandırabiliyordu. Kasım Bey rüyasında topraklarının kayın, söğüt ve akağaç dallarıyla kaplandığını, hepsinin üstünü de bir kömür yığını örttüğünü gördü. Gök, barut karasıydı.

Kukla onun başka bir âleme daldığını hissetti. Kendi de başka bir rüyaya kaçıp gitti. Bu rüyada yatakları alev almıştı.

“Casimir,” diye, kocasının gizli ismini seslendi. “Casimir, uyan aşkım.”

Alevler çevrelerini sarmıştı. Alacaklılar, Kasım Bey ile Kukla'nın mevsimler boyu okşayarak yetiştirdikleri bağları kesmiş, başka ekin ekmek için ateşe vermişlerdi.

Kasım Bey iflas etmişti, Kukla da bir bebek bekliyordu.

Kasım Bey at sırtında gece gündüz yol alarak Babuna Dağları'nın uçurumlarından geçip, Üsküp'ün surlarından içeri girdi.

Hazar'ın kütüphanesini sordu. Orada bütün kitapların kilidini açan bir kitabın olduğu söylenirdi. Yaşayan her ömrün nakşedilebileceği bir kitap. Onu günlerce arayıp taradı.

Kütüphaneden çıktığında oturmaktan her tarafı tutulmuştu ama yorgun gözlerinde tatmin olmanın pırıltısı vardı. Kaderinin kitabını bulmuştu. Üstünde "Barut" yazıyordu.

Bir çalgılı kahveden gelen müzik sesleri duydu. Delikanlının biri ağdalı bir sesle Sultan Abdülaziz hakkında bir türkü söylemekteydi. Sultanın saraylarını, rengârenk kuşlarını, güzel kadınlarını, aptalca gururunu, deliliğini, intiharını anlatıyor, hüznü mısralarla kaderden kaçılmayacağını tekrarlıyordu.

Bir hükümdar bile kısmetinden kaçamazdı. Rahat uyu yüce sultan, diye bitiyordu türkü.

Kasım Bey düşündü. O sihirli şafakta, Beylerbeyi bahçelerinde sultan imparatoriçeyle karşılaştığında alınlarına ne yazılı olduğunu kim bilebilirdi. Havadaki manolya kokusu, çiy damlaları, zümrüt iğne.

Komşusu fısıldadı: “Şunlar burada olmasa, sultanın kaderine dair başka bir mısra duyardık ya.” Gözleriyle odanın arkasında oturan iki kırmızı fesliyi işaret etti, yeni padişahın gizli polisinin işaretiydi bu fesler.

E rtesi gün Kasım Bey kükürt ve güherçile alabilmek için atını sattı.

Pirlepe'ye döndüğünde Kukla onun iki maddeyi karıştırıp demir kazanda kaynatmasını seyretti. Buharlar soğuk bir bölmeye gidiyor, yere kar gibi kükürt çiçekleri iniyordu. Havadaki zehirli koku rüzgârla kilometrelerce öteye yayılıyordu. Bazıları dediler ki savaş kokuyor bu. Kasım Bey'e göre ise altın kokuyordu.

O gece yanında Kukla'yla yatarken savaş çıksın diye dua etti. Haftalar boyunca tekrarlardı duasını.

Kukla uyuyamadı, ağlamaktan bitap düşmüştü, huzur bulamıyordu.

Kasım Bey demir borular yapmaya, etraflarını tuğlayla ka-

patmaya devam etti. Aylarca barutu bir ısıttı, bir soğuttu, sonunda barut öyle bir hal aldı ki parmaklarının arasından un gibi akıyordu.

Bir koşu köy meydanına gitti, ganimet alınmış topu doldurdu, göğesini bir atış yaptı. Top patlamasının yankısı dağlardan geri gelince köylüler düşman geldi diye evlerine koştu-
lar.

Kasım Bey patlamadan çöken taşların arasında yuvarlandı ve kahkahalara boğuldu. “Becerdim!”

Dualarını işitmişler gibi o bahar Sırplar Arnavutlara, Hırvatlar Makedonlara, Bulgarlar Yunanlılara saldırdı.

Her çatışmada Kasım Bey’in yanan boruları, çalıştırdığı adam sayısı artıyordu. Savaş, barutunu oburcasına tüketiyordu. Bir zamanlar günlük, ıhlamur ve okaliptüs kokan ormanlara şimdi pis bir kükürt kokusu sinmişti. Kolları dua eder gibi göğesini doğru açılmış çıplak ağaçların üstündeki kara şemsiye hiç kalkmıyordu.

Çok geçmeden Kasım Bey hem topraklarını geri aldı hem de çevresindeki binlerce dönümü. Sattığı atıyla birlikte cins cins at alıp ahırlarını doldurdu. Kukla için muhteşem bir araba, elbiseler, mücevherler ve ciltlerce kitap almıştı. Ama bütün bunlar Kukla'nın ruhunu huzura kavuşturmaya yetmiyordu.

“Yakıp yıkan bir toz üretiyorsun,” dedi Casimir’e.

“Şarap ya da barut, ne fark eder? İkisi de insanı zehirlemez mi?”

“Biri hayat, diğeri ölüm.”

“Belki ikisi de birdir.”

Tekdüze, kulak tırmalayıcı sesleri insanın duymazdan gelmesi gibi, havayı koklamamayı öğrendiler. Birbirlerinin rü-

yasına, her şeyin mükemmel olduğu o âleme yeniden girmeyi de hatırladılar. *Je vous aime.*

Birbiri ardınca yedi çocukları oldu. Hepsinin bir gözü mavî, bir gözü sarıydı.

Kasım Bey havanın tertemiz olduğu dağın tepesinde kuleli taş bir konak yaptırdı. Grange du Souvenir'in kopyasıydı konak, bir zamanlar Châteauneuf du Pape'taki evi, başka bir hayatı yaşadığı şato.

Yeni aile simgesi üzüm salkımı değil top ve dumandı.

Baruttan zengin olan yalnızca Kasım Bey değildi. Çevredeki diğer toprak ağaları onu taklit ettiler. Her yerde taş konaklar, şatolar belirdi. Çok geçmeden Pirlepe, Fransa'nın taşra şehirlerine benzedi, cami dışında. Kasım Bey her gün yaptırdığı camiye namaza giderdi; caminin lacivert duvarları altın yaldızdan hilaller ve stilize zambaklarla bezenmişti.

I 871’de çıkan başka bir ayaklanmada Tuileries Sarayı yıkıldı, Ozymandias’ın lanetine uğramış gibi çökmeye terk edildi.

“Burada isten kararmış bir taş, benim için demokrasi incilinin bir bölümüdür,” diyordu Oscar Wilde alayla.

Saray bütün kararmışlığı ve utancıyla bir on yıl daha durdu; sonra tamamen yıkıp yerine halka açık bir park yapmaya karar verdiler. Enkazın bazı parçaları açık artırmayla satıldı.

Alicılardan biri kara takkeli, kürklü paltolu bir adamdı. Bir zamanlar bizzat imparatoriçenin giysilerini tasarlar, onun için kokular yaratırdı. Bay Worth enkazın arasında gezerek ıvrır zıvır topladı, her parça onun için özel bir dakikayı, bir hikâyeyi, tarihi bir anı temsil ediyordu.

Bay Worth enkazdan topladıklarıyla bir tuhaf nesneler bahçesi yarattı. Bahçenin içinde Eugénie'nin Beylerbeyi Sarayı'ndan kopya ettiği yatak odası penceresi de vardı, bir zamanlar Boğaz'a, saraya ve tutkuya baktığı pencere.

I 880 yılının ilk günü, Rio Grande ağzında demir atmış bir buharlının güvertesinde, Ferdinand de Lesseps'in kızı Fernanda şampanya kutusuna bir kürek kum boşalttı. Panama Kanalı'nın yapımına başlanmıştı.

Ocak 1881'in sonunda Compagnie Universelle'in ilk Fransız mühendis grubu Colón'a vardı.

Sekiz yıl boyunca kahramanca çalışıldı. Sağanak yağmurlar, nemli havanın baskısı ve ölümcül hastalıklar yapacağını yaptı.

Panama Kanalı, Süveyş kadar başarılı olamadı. Kıstağın delinmesi başka bir ırmak yaratmaktan öteye geçmedi. Bir kavga ırmağıydı bu. 1889'da kötü mali yönetim, tahvillerin çöküşü ve olumsuz reklam, inşaatın durmasına yol açtı.

Lesseps kuşku içinde Fransa'ya döndü. Bütün maceraları boyunca ne aşkı bulabilmişti ne de gerçek yazgısını. Yalnızca bir araç olduğunu hissediyordu.

Destansı hayalleri onu ortada bırakmıştı.

Bay Worth tuhaf nesneler bahçesinin açılışı için bir parti verdi.

Ferninand de Lesseps kalabalıkta yele gibi gür kızıl saçlar gördü, yanılmasına imkân yoktu. Artık yaşlanmıştı kadın, emekliye ayrılmıştı ama ömrünün sonuna kadar rahatça yaşamasını sağlayacak hatırı sayılır bir serveti vardı.

Ferdinand de Lesseps ona hâlâ yelek cebinde taşıdığı mektubu verdi.

Kadın minik, dolgun dudaklarıyla şampanyasını içerken mektubu okudu.

Birlikte, tuhaf nesneler bahçesinde sonbahar yapraklarının eski Tuileries'den kalanların üstünü kefen gibi örtüşünü seyrettiler.

“Umut nedir Mösyö de Lesseps?” diye sordu kadın.

“Umut, geciktirilmiş ıstıraptır tatlım.”

“O halde, insan umut etmekten vaz mı geçmeli?”

“Doğu bizim en büyük umudumuzdu ama artık çok geç. Çok yaşlandım ben, Batı da çok hızlı ilerliyor,” diye yanıtladı Lesseps. “Doğu’ya son bir yolculuk yapmayı düşünüyorum. Bana eşlik etmek ister miydiniz?”

Lesseps'in yeni metresi onunla birlikte gitti. Bir zamanlar Palais Royal'in kemerleri üstündeki dairede oturan, dolgun dudaklı, muhteşem kıvıll saçlı eski sosyete güzeliydi o.

Fransız tarzı çiftlik evleriyle çevrili şatonun kulelerini uzakta ilk gören o oldu. Makedonya'nın vahşi doğasının ortasında camili bir Fransız köyünün acayıplığı yolcuların merakını uyandırdı.

Lesseps şato sahibine kartvizitini ve bir sandık en iyisinden Fransız şarabı yolladı.

Şato sahibi armağanı kabul etti ve yolcuları, konuğu olarak geceyi evinde geçirmeye devam etti.

Satonun içinin Fransa'yla ilgisi yoktu. Yolcular kendilerini rengârenk döşeli, çinilerle, paha biçilmez göçebe kilimleriyle kaplı, çeşmelerinden sular akan, kuşların örtüştüğü bir odada buldular. Havada tatlı bir çiçek ve baharat kokusu vardı. Divanlar zengin Osmanlı kumaşlarıyla kaplanmıştı, yuvarlak yastıklardan sırma püsküller sarkıyordu. Tavandaki camlardan ışık fışkırıyor, tozlar altın gibi parlıyordu.

Belinde mücevherli hançeriyle bembeyaz giysilere bürünmüş Kasım Bey, konuklarını karşılamaya geldi. Bir sihirbaza benziyordu.

İki adamın gözleri karşılaştığında ortalığı tesadüfün heyecanı sardı. Compiègne'den, İmparatoriçe Eugénie'nin

Casimir de Châteauneuf ü kaderine sürüklediği ziyafet gece-sinden beri birbirlerini görmemişlerdi.

Lesseps'in yanında bir zamanlar Casimir'in metresi olan kadın duruyordu.

“Nasıl bu hale geldin?” diye sordu Lesseps.

“Tutkunun zaafı. Herkes gibi.”

“Sanırım bunda bizim de payımız var.”

Mutfakta aşçılar yörenin en güzel yemeklerini hazırlı-yordu. Kukla malzemeleri kükürtlü havadan uzaktaki bah-çesinde yetiştirmişti. Av ve mantar mevsimi bolluk getir-mişti. Kestaneler kabuklarını patlatmıştı. Ama bağlar hâlâ çoraktı.

Kasım Bey, Lesseps'in armağan getirdiği şaraplardan biri-ni açtı. Mantarını kokladı, kadehine azıcık koydu, sonra ağ-zında şöyle bir dolaştırdı. Kokusunu aldı, sonra da dolu dolu boğazından aşağı yuvarladı. Yuttu. Gözleri alev alevdi, ancak bir Fransızın çıkarabileceği bir memnuniyet sesi duyuldu.

Châteauneuf du Pape şaraplarının olağanüstü ve ben-zersiz tadını derhal tanımıştı. Şişenin üstünde Grange du Souvenir yazıyordu. Sahipleri, André, Antoine ve Alphonse de Châteauneuf.

Metres bir zamanlar yine aynı iki erkeğin arasında otur-duğunu hatırladı, Compiègne'de, her biri kendi Doğu'suna kavuşmak üzere Süveyş'e gitmeden önce. Bir bardak şarap daha istedi.

“Hatırladınız mı,” diye sordu Kasım Bey'e, “aşk, yalnızca ıstırap çekenleri avutmak için acıya verilen bir addır. İstırap çekeriz çünkü ya sahip olamadığımızı arzularız ya da artık ar-zulamadığımızın sahibi olmuşuzdur.”

“Hatırladım. Ama umarım ıstırap çekmiyorsunuzdur ma-dam.”

“Hayır. Yüreğimi ebedi bir yalnızlığa gömmeye razı oldum. Kaderim böyleymiş Casimir.”

O anda Kukla peçesini kaldırdı. İki kadının gözleri birleşti. Metres soluğunu tuttu. Casimir’in karısının bir gözü mavi, bir gözü sarıydı. Casimir’in bir sonbahar akşamı Palais Royal’daki Şark işleri satan dükkândan aldığı küçük resimdeki yüz. Hiç unutamadığı o gece Casimir’in onunla öyle sevişmesine esin veren yüz. Casimir’i başka bir kıtaya götüren yüz. Kimliğini silip atmasına yol açan yüz. Bir bebeğin yüzü.

Metres eski âşığına sordu: “Ya arzuladığımıza sahip olduğumuzda ne olur?”

“Kaderimize yakınlaştırır bizi. İnsan oluruz.”

“Ya olamazsak?”

“O zaman yalnızca duygular âleminde yaşarız.”

“Hangisi daha iyi?”

“Bu insanın kaderine bağlı.”

“Şu halde, kader ve aşkın aynı, tek olduğunu mu söylemek istiyorsunuz?”

Tam o sırada Kukla ilk kez konuştu. “Aynı değildir ama biri daima öbürünü davet eder madam. Ve asla beklediğimiz değildir. Ama aramak bizi yaşatan alevdir. Yoksa kül olurduk.”

Garip gözleri insanı büyülüyordu. Gece boyunca konuklar Kukla’nın rüya ülkesinde misafir oldular. Dinlediler. *La Poupée*’nin sihirli ve dolgun sesi, tuhaf Martinik Fransızcası’yla onları hem gülümsetti, hem ağlattı.

Ertesi sabah konuklar gitti. Lesseps, Kasım Bey’e eğer isterse onlarla birlikte Fransa’ya dönebileceğini söyledi. Diplomatik dokunulmazlıkları olduğu için, kimliğini rahatça saklayıp bu yabancı ülkeden onu gizlice çıkarabilirlerdi.

Casimir güldü. “Beni bu noktaya kaçınılmaz bir olaylar zinciri getirdi Ferdinand. Bütün bunlara ben neden olmuş değilim. İnsan kaderiyle yüz yüze geldiğinde geçmişine dönme ya da geleceğini arama ihtiyacını duymaz. Ben talihli bir insanım çünkü kaderim beni buldu.”

Çocuklarıyla birlikte çeşme başında oturan Kukla’ya göz attı. Çocuklar hülyalı bakışlarla onun anlattığı masalları dinliyorlardı.

Hepsinin bir gözü mavi, bir gözü sarıydı.

Uzarlarda, dağdan bir duman yükseliyor, topların şimşek
gibi sesleri toprağı sarsıyordu.
Havada barut kokusu vardı.

21 9 2010

Teşekkür

Kaderi olarak sevdayı seçen adamın çılgınlığına ve ona esin veren kadına teşekkür ederim. Ninem Zehra'ya, çocukluğumda hayal gücümü çalıştıran, sonra da yıllar boyunca bir rüyaya dönüştüren bu masalı anlattığı için minnettarım.

Böylesine şiir dolu İstanbul gibi bir şehirde büyüdüğüm, bu sayede de inanılmaz derecede romantik bir manzara çizebildiğim için talihime şükrediyorum. Yıllar sonra karşılaştığım inatçı, çılgın ve kararlı adama da teşekkür ediyorum: Karakterini rüyalarımındaki hikâyeye karıştırdım.

Ayşen Anadol'a sabırlı çevirisi için teşekkür ediyorum. Seres ve Cem Ener, Yümniye Aksoy, Isabel Allende, Fatima Mer-nissi ve yazdıklarını öteki dünyaya taşıyan arkadaşım Vicky Doubleday'e binbir öpücük gönderiyorum.

Remzi Kitabevi'nden Ömer Erduran, Öner Ciravoğlu, Fevzi Kılınçarslan ve Neclâ Feroğlu'na da bana verdikleri destekten dolayı minnettarım.

Kitabın üretimi, tasarımı, satışı ve tanıtımıyla ilgilenenlere, eleştiri yazarlara, kitapçılara da önceden teşekkür ediyorum; kitabın bu bölümü onların katkılarından önce yazılıyor. Bu sayfalar boyunca en yakın dostlarım olacak okurlara da minnettarım.

Son olarak da her sabah bana aşk notları yazan ve kahvemi yapan eşim Robert'e binlerce teşekkür.

Casimir, altın renkli bir sonbahar günü Paris'te dolaşırken, Şark ürünleri satan loş bir galeriye girer. Nargile, sarık ve hançerlerin arasında bir minyatüre rastlar: Fildişi renkli, bir gözü sarı bir gözü mavi, büyüleyici bir kadın tasviridir bu...

O gece elindeki minyatürle uykuya dalan Casimir, rüyasında kendini kubbeler ve minarelerle dolu gizemli bir şehirde kaybolmuş görür. Ardından tutkusunun esiri bir kişi olarak ailesini, tilkesini, her şeyini terk ederek denizler ve çöller aşar, kendini rüyasının şehri İstanbul'da bulur.

**ABD'DE BESTSELLER OLAN GÖZYAŞI SARAYI,
YAKINDA SİNEMAYA UYARLANIYOR.**

Şehrazat'ın anlattığı masalların sadece biri yasaktı. Doğulu bir kadın ile Batılı bir erkek arasındaki erotik bir tutkuydu bu... Alev Aksoy Croutier işte tam da bunu başarıyor. *Gözyaşı Sarayı* adlı eserde, aşıkların içine düştüğü çözümsüz durum bizi de içine çekiyor. Bunu sofistike bir hikâye ustasına has bir yetenekle başaran Alev Croutier, kullandığı sinematografik imgelerle, çiçekleri koklamamızı, şarapları tatmamızı ve rengârenk minyatürleri ve nefes kesici günbatımlarını görmemizi sağlıyor.

FATIMA MERNİSSİ

Büyüleyici bir aşk masalı...

ISABEL ALLENDE

www.remzi.com.tr

ISBN 978-975-14-1388-8

9 789751 413888

10,00 TL

